

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 15 » 06 2023р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО СОЦІАЛІСТИЧНОЇ
РЕСПУБЛІКИ В'ЄТНАМ ПОСТЫПОЛЯРНОЇ ДОБИ»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Панасюк Ірина
Олегівна

Керівник: проф., д-р. і.н, професор кафедри міжнародних відносин і
регіональних студій, Троян Сергій Станіславович

Нормоконтролер

(підпис)

Олексій МЕНДРІН

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	8
1.1. Концептуальні засади і тенденції еволюції міжнародних відносин після завершення Холодної війни.....	8
1.2. Основні етапи і напрямки постбіполярної зовнішньої політики СРВ.....	14
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ КУРСІ СРВ.....	22
2.1. Відносини СРВ – КНР.....	22
2.2. Відносини СРВ – США.....	29
2.3. Відносини СРВ – Російська Федерація.....	36
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕР І ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОСИН МІЖ СРВ І УКРАЇНОЮ.....	42
3.1. Напрямки співпраці між двома країнами.....	42
3.2. Політичні аспекти відносин між Україною та СРВ.....	46
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність дослідження визначається низкою чинників. По-перше, в останні роки спостерігаються зміни у структурі міжнародних відносин: домінування західних центрів послаблюється, водночас збільшується роль акторів Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) у глобальних політико-економічних процесах. Сполучені Штати Америки (США), як і раніше, є домінуючою державою, але вони стикаються з жорсткою конкуренцією з боку нових гравців, і в першу чергу Китайської Народної Республіки (КНР). Напруженість між цими великими державами є джерелом загрози для стабільності та безпеки в регіоні, ставлячи малі та середні держави перед вибором стратегії виживання та розвитку. Маючи важливе географічне положення, В'єтнам перетворюється на один з основних об'єктів у боротьбі за сфери впливу між Китаєм та США.

По-друге, відбувається геополітичне посилення Соціалістичної Республіки В'єтнам (СРВ) як актора в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. З динамічним темпом економічного розвитку, особливо після закінчення холодної війни, В'єтнам зміцнює свої позиції на міжнародній арені. На сьогоднішній день він є одним з найбільш сильних акторів серед держав Південно-Східної Азії (ПСА), а також одним з виробничих центрів світу з великим припливом прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Незважаючи на обмеженість ресурсів, він проводить активну зовнішню політику, прагнучи підключитися до побудови нової структури безпеки в АТР та у світі в цілому. Усе це підвищує значимість СРВ щодо зовнішньої політики як із КНР, так і США.

По-третє, спостерігається підвищення інтересу Російської Федерації (РФ) до країн Південно-Східної Азії. Історичний досвід інтенсивної взаємодії з Радянським Союзом зробив значний вплив на СРВ у її реалістичній політиці щодо КНР та США.

В даний час В'єтнам стурбований перспективою встановлення гегемонії Китаю, тому він прагне певною мірою врівноважити свої відносини з КНР співпрацею зі США, а це безумовно впливає і на в'єтнамсько-російські відносини.

Отже, вивчення сучасної зовнішньої політики СРВ має ключове значення для вибудовування сценаріїв розвитку та розробки зовнішньополітичних проектів країни, що дозволяє системно проаналізувати логіку поведінки країн Асоціації країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) за умов невизначеності сучасного регіонального становища.

Об'єкт дослідження – зовнішня політика СРВ періоду постбіполярних міжнародних відносин.

Предмет дослідження – характер, особливості та проблеми відносин СРВ з державами-стратегічними партнерами.

Мета роботи полягає у висвітленні стратегічного партнерства Соціалістичної Республіки В'єтнам постбіполярної доби.

Завдання:

1. Виявити концептуальні засади і тенденції еволюції міжнародних відносин після завершення Холодної війни;
2. Охарактеризувати основні етапи і напрямки постбіполярної зовнішньої політики СРВ;
3. Проаналізувати відносини СРВ із КНР, США, Російською Федерацією;
4. Обґрунтувати напрямки співпраці між Україною та СРВ;
5. Дослідити політичні аспекти відносин між Україною та СРВ.

Ступінь розробки проблеми та джерельна база дослідження. В основі досліджень сучасної зовнішньополітичної стратегії СРВ лежать концептуальні розробки в галузі сучасних глобальних та регіональних міжнародних процесів, проблем міжнародної безпеки, зовнішньополітичної поведінки держав, що містяться у працях Дж. Беллакві, Б. Вомака, Е. Гаррісона, Д. Гроссмана, Дж. Доша, В. Мусійчук, Е. Палмуйокі, Г. Портера, В. Розумюка, С. Теєра, Н. Чепмена, Л. Штейна, С. Шергіна та ін.

При написанні роботи було використано широке коло джерел, які можна умовно поділити на чотири групи. Першу групу джерел складають державні та міжнародні документи. До державних документів належать Конституція СРВ, Документи з'їздів Комуністичної партії В'єтнаму (КПВ), Резолюції Політбюро ЦК КПВ, Білі книги з питань оборони СРВ, Дипломатичні сині книги та інші матеріали. Аналіз цих джерел дозволив зробити висновок, що В'єтнам виділяє незалежність, мир та співпрацю, диверсифікацію міжнародних зв'язків та багатосторонність як базові зовнішньополітичні принципи.

Міжнародні документи включають двосторонні та багатосторонні договори, декларації та спільні заяви. Серед них: Спільна заява про всеосяжне стратегічне партнерство між СРВ та КНР (2008 р.), Спільна заява про всеосяжне стратегічне партнерство між СРВ та РФ (2012 р.), Спільна заява про всебічне партнерство між СРВ та США. Вивчення цих джерел дозволяє виявити принципи, норми та цінності, а також основні напрямки двосторонніх відносин В'єтнаму з відповідною стороною.

До другої групи увійшли звернення офіційних представників держав, інтерв'ю керівників країн, звіти за підсумками конференцій, пресрелізи, офіційні повідомлення міністерства закордонних справ. Аналіз цих документів дозволяє детальніше проаналізувати позиції В'єтнаму під час вирішення зовнішньополітичних питань.

Третя група – статистичні та довідкові матеріали: щорічні звіти Головного управління статистики В'єтнаму, Міністерства торгівлі СРВ, Міністерства планування та інвестицій СРВ, Секретаріату АСЕАН, Світового банку та ін. Аналіз цих джерел дозволяє визначити динаміку внутрішнього розвитку СРВ.

Четверту групу складають періодичні видання англійською та в'єтнамською мовами, такі як New York Times, BBC News, The Guardian, Financial Times, CNN, Global Times, People, Xinhuanet, South China Morning Post, Nikkei Asia, Thông tấn xã Việt Nam (Інформаційне агентство В'єтнаму),

Báo đ ản Việt Nam (Портал Комуністичної партії В'єтнаму), Báo Chính phủ (Портал Уряду СРВ) і т.д. Вивчення ЗМІ різних країн допомагає визначити новинний порядок денний та реакцію на нього офіційних осіб та експертних спільнот.

Апробація результатів та основні положення й результати пройшли апробацію у вигляді доповіді у XVI Міжнародній науково-технічній конференції «АВІА-2023»[58], яка відбулася 19 квітня 2023 року на базі Національного авіаційного університету. Також пройшла апробацію у вигляді публікації в збірнику наукових праць "Сучасні дослідження з німецької історії" на базі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара[57].

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань було використано певні групи методів. Серед загальнонаукових методів можна виділити: історичний (при з'ясуванні концептуальних засад і тенденцій еволюції міжнародних відносин після завершення Холодної війни); структурно-функціональний (при дослідженні основних етапів і напрямків постбіполярної зовнішньої політики СРВ); системний метод (використовувався для аналізу відносин СРВ із КНР, США, Російською Федерацією, Україною). Серед логічних методів були використані методи аналізу та синтезу (вдалося на прикладі аналізу менш поширених явищ, зробити загальні висновки про досліджуваний об'єкт) індукції та дедукції (дав змогу зробити висновки). До емпіричних методів, які були використані в роботі, можна віднести метод аналізу документів (використання наукових статей, інформаційних джерел, завдяки якому вдалось достовірно заглибитись у досліджувану проблему, особливо щодо дослідження стратегічного партнерства Соціалістичної Республіки В'єтнам постбіполярної доби). Окрім того було використано метод контент-аналізу для дослідження новинного наповнення сайтів МЗС України та МЗС СРВ.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел (58 позицій). Загальний обсяг роботи складає – 62 сторінки, основна частина – 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Концептуальні засади і тенденції еволюції міжнародних відносин після завершення Холодної війни

Завершення холодної війни спричинило виникнення нової геополітичної реальності – постбіполярного світу. Для постбіполярного світу характерною є трансформація головних елементів Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин, ролі і місця серед системи міжнародних відносин ООН, механізмів прийняття рішень щодо найголовніших питань міжнародної політики.

Постбіполярна система – це система міжнародних відносин, сформована після розпаду СРСР і розвалу соціалістичного табору як чинного полюса міжнародних відносин на противагу капіталістичному табору. Постбіполярна система як така отримала можливість сформуватися з розпадом СРСР, оскільки світ, розділений за сферами впливів двох концепцій – комунізму та капіталізму, припинив існування. Світ по суті став однополярним – капіталізм повністю позначив свій вплив у світі [9, с. 300].

Завершення холодної війни на початку 1990-х рр. мало подвійний вплив на міжнародні відносини. З одного боку, виведення радянських військ зі Східної Європи та Третього світу поклало кінець холодній війні, дозволило продовжити демократизацію в багатьох державах, де раніше панували марксистські диктатури, і призвело до значного прогресу у вирішенні кількох конфліктів у Третьому світі, які затягнулися під час холодної війни. Зменшення напруги на Сході-Заході також призвело до значного зменшення міждержавних конфліктів, деякі з яких виникли через ідеологічне суперництво наддержав під час холодної війни. Стало навіть поширеним твердження, що сила, використана тут як військова, вийшла нанівець у міжнародній політиці.

З іншого боку, однак, було б досить нерозумно стверджувати, що зараз у світі панує мир. Розпад «радянської імперії» супроводжувався появою чи повторною появою багатьох серйозних конфліктів у кількох регіонах, які були відносно спокійними під час холодної війни. Деякі з цих нових конфліктів відбувалися на території колишнього Радянського Союзу, наприклад, війна між Вірменією та Азербайджаном за Нагірний Карабах і бойові дії в Чечні. Але деякі конфлікти також спалахнули або посилювалися в кількох країнах за його межами, і багато конфліктів у Третньому світі, в які супердержави не були глибоко залучені під час холодної війни, збереглися після неї, як сепаратистські рухи в Індії, Шрі-Ланці та Судані.

Крім етнополітичних конфліктів, існували інші загрози міжнародному порядку, які справді перебувають поза повним контролем великих держав, навіть Сполучених Штатів, переможців холодної війни. Найпомітніші з них включають релігійну войовничість, тероризм, конфлікт між Північчю та Півднем і жорстку конкуренцію за обмежені ресурси.

З крахом комуністичних режимів у Східній Європі та розпадом СРСР біполярна міжнародна система, яка домінувала в період холодної війни, зникла, залишивши своє місце в основному однополярній системі під керівництвом Сполучених Штатів, особливо з військово-політичної точки зору. Колишні суперники Сполучених Штатів, особливо Радянський Союз і Китай, або розвалилися, або відкинули центральні риси своїх ідеологій, які були ворожими Сполученим Штатам. Інші країни звернулися до американського військового захисту [9, с. 300].

З економічної/політичної точки зору, з іншого боку, міжнародну систему можна назвати багатополлярною, а не однополярною. Сполучені Штати, безумовно, велика економічна держава, але це не єдина сила. Є й інші центри сили, зокрема Європейський Союз, Організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, а також багато національних держав поза цими інтеграціями чи організаціями [20].

Насправді, коли Сполучені Штати проводили військові операції з метою «стабілізації» світу в Кувейті, Афганістані, Іраку та інших місцях, вони наполягали на тому, щоб розділити витрати на операції з іншими великими державами або відповідними країнами. Таким чином, міжнародна система епохи після холодної війни фактично відображає суміш як однополярної, так і багатополлярної системи, в якій принаймні п'ять великих держав, Сполучені Штати, Європа, Китай, Японія домінують у міжнародних справах.

Аналіз будь-якої системи міжнародних відносин передбачає оцінку ступеня її стійкості – як до змін у зовнішньому середовищі (для системи міжнародних відносин такою є сукупність усіх транскордонних транзакцій), так і до антисистемних дій з боку активних учасників системи.

Оцінюючи ступінь стійкості діючої системи міжнародних відносин, багато дослідників вказують на нібито властивий їй високий рівень конфліктогенності. Так, на думку президента американської Ради із міжнародних відносин Р. Хаасса, на зміну однополярному прийшов безполіусний світ, в якому домінують не тільки великі держави, а й недержавні гравці, включаючи міжнародні організації, ЗМІ й транснаціональні корпорації [9, с. 301].

Для повноцінної характеристики постбіполярної системи міжнародних відносин я спробую розмежувати етапи розвитку постбіполярного світу:

1. Початкова фаза затяжного перехідного періоду (1985–1991 рр.). Головний зміст перехідного періоду – подолання біполярної дихотомії в міжнародних відносинах, холодної війни як такого способу їх організації, який раніше домінував в ареалі Схід-Захід (радянський соціалізм – капіталізм). Через перегляд поглядів Радянським Союзом, біполярна система як така почала зживати себе, а самоліквідація СРСР взагалі поставила крапку в біполярному погляді на світ.

2. Однополярна поліцентричність (1991–2001 рр.). США повністю стають домінантною силою у світовому співтоваристві. НАТО під проводом

Сполучених Штатів продовжувало своє розширення на схід. Величезне значення також мало ідеологічне лідерство Заходу. У теоретичних конструкціях керівників нової системи міжнародних відносин «баланс сил» було замінено «балансом інтересів» на основі визнання усіма суб'єктами міжнародних відносин загальнолюдських цінностей.

3. Кінець однополярності США (2001–2010 рр.) За загальним визнанням більшості зарубіжних експертів-міжнародників, саме теракти 11 вересня 2001 р. в США та наступні військові операції США та їх союзників в Афганістані та Іраку стали початком катастрофи Вестфальської системи та формування контурів нового світового порядку. Поступове становлення нових елементів у 1990-х та 2000-х рр. нерідко супроводжувалося серйозними турбулентностями [20].

4. Завершальна фаза формування постбіполярності (2010–2014 рр.). Тут потрібно зафіксувати основні риси постбіполярності, що існувала у світі до 2014 р. та охарактеризувати їх:

- Відсутність чіткого центру сили. Однополярний світ, заснований на пануванні США у світі, у першій половині XXI ст. неспроможний забезпечити міжнародну безпеку. Концепція багатополюсного світу також не може бути міцною конструкцією нового світового порядку: теракти вересня 2001 р. показали не тільки те, що жоден полюс сили не в змозі захистити себе поодино, а й те, що всі вони одночасно й однаково вразливі. У міжнародній системі відбувся перерозподіл питомої ваги між різними існуючими та виникаючими центрами впливу – зокрема, щодо їх здатності впливати на інші держави та на зовнішній світ загалом. До «традиційних» полюсів додається низка найуспішніших держав Азії та Латинської Америки, а також ПАР. Все більш помітна присутність на міжнародно-політичній арені ісламського світу.

- Очевидною є головна роль в структуруванні міжнародної системи найбільших держав, що утворюють її верхній рівень.
- При певному ослабленні позицій США зберігаються їх великі можливості впливати на світове життя. Роль держави у світовій економіці, фінансах, торгівлі, науці, інформатиці є унікальною і залишатиметься такою на найближчу перспективу. За розмірами і якістю свого військового потенціалу країна не має рівних в світі [20].
- Глобалізація, зі своїми плюсами та мінусами:
 - подолання бідності, боротьба з голодом;
 - сприяння соціально-економічному розвитку найбільш відсталих країн та народів;
 - підтримання екологічного та кліматичного балансу; мінімізація негативних впливів на місце існування людства та біосферу в цілому;
 - боротьба із тероризмом, міжнародною злочинністю й іншими проявами деструктивної активності;
 - організація порядку на територіях, які втратили політико-адміністративне керування й опинилися під владою анархії, що загрожує міжнародному світу.

- Фаза змін та початку багатополюсності (2014 – наш час) [9, с. 303].

Багатополюсний світовий порядок ХХІ ст. можливий тільки при бажанні більшості світового співтовариства і його реальних і потенційних центрів сили. Більш того, важливу роль відіграє розвиток і вдосконалення партнерства між учасниками міжнародних відносин, котрі засновані на загальному розумінні нової архітектури світової політики ХХІ ст.

Беручи до уваги все вищесказане, можемо сказати, що міжнародні відносини включають в себе самий потужний важіль впливу як на політичні, так і на неполітичні міжнародні процеси. Вони включають в себе:

- політично значущу діяльність ООН та інших законних міжнародних органів, організацій та інституцій;

- політичні дії міжнародних, наднаціональних інститутів, а також відповідних суспільних груп, асоціацій і союзів;
- зовнішню політику суверенних країн, що формує світову політику, міжнародні відносини і зв'язки.

В зв'язку із цим постбіполярний світ пред'являє високі вимоги до:

- суб'єктів та учасників міжнародних відносин, особливо до їх поведінки в критичних ситуаціях;
- норм міжнародного права, якими вони керуються;
- служб безпеки, які приводяться в дію, коли міжнародна безпека підривається;
- політичних рішень, які приймають уповноважені органи;
- адміністративного апарату управління, відповідального за поточну бюрократичну роботу [20].

Міжнародні відносини явно тяжіють до глобалізації, тобто до поширення і взаємопроникнення, доповнення і взаємного збагачення. Це, в першу чергу, пов'язано з різкими змінами у Центральній та Східній Європі, СНД (включаючи Центральну Азію і Казахстан).

Руйнуються бар'єри, що розділяють міжнародні відносини з ідеології; поділ світу на два конфліктуючих політичних табори з їх закритими політичними і державними системами, а також і конфронтація, відходять у минуле; модель біполярного світу, яка була представлена двома «наддержавами» – США і СРСР, втрачає свій сенс.

Глобалізація міжнародних відносин обумовлена зростаючою роллю і значенням універсальних проблем в сучасному світі, які носять соціально-екологічний, соціально-економічний, особистісний і суспільно-політичний характер:

- запобігання ядерної війни;
- припинення гонки озброєнь, роззброєння;

- мирне врегулювання регіональних, міждержавних і міжнародних збройних конфліктів;
- ненасильницька побудова світу, заснована на довірі у міжнародних відносинах;
- посилення системи безпеки.

Глобальний характер сучасних міжнародних політичних відносин також вимагає нового механізму їх регулювання, включаючи значне відновлення існуючих міжнародних організацій і створення нових [20, с. 304].

Таким чином, було сформовано систему міжнародних відносин, що постійно змінює свої параметри і трансформується й досі. Для цієї системи характерні: глобалізація, стирання національності – зростає вплив наднаціональних утворень. Процеси глобалізації значно зменшують значення національного суверенітету.

1.2. Основні етапи і напрямки постбіполярної зовнішньої політики СРВ

Керівництво в'єтнамським урядом та суспільством здійснює Комуністична партія В'єтнаму. Отже, вивчення сучасної зовнішньої політики СРВ має враховувати вирішальну роль партії у визначенні курсу зовнішньої політики [25, с. 34].

Інакше кажучи, керівництво Компартії В'єтнаму є ключовим центром прийняття рішень у сфері зовнішньої політики держави, що визначає характер відносин як з Китайською Народною Республікою, так і Сполученими Штатами Америки.

Займаючи стратегічне становище, В'єтнам зазвичай є об'єктом у боротьбі за вплив між великими державами. Зовнішньополітичні рішення в'єтнамських політиків на сучасному етапі базуються на досвіді

врегулювання відносин із великими державами у ХХ ст., коли країна пережила жорстокі війни та дипломатичну ізоляцію. В умовах біполярного світу, дії В'єтнаму були залежними від ідеології марксизму-ленінізму та концепції «хто кого переможе» у класовій боротьбі [33, с. 30].

В'єтнам брав участь у коаліції соціалістичних країн на чолі з Радянським Союзом у боротьбі проти американської гегемонії, потім уклав військово-політичний союз із Радянським Союзом з метою врівноважити загрозу міць Китаю. У результаті він досяг своїх стратегічних цілей (возз'єднання країни та збереження територіальної цілісності), але ціна за участь у ряді конфліктів була високою: дипломатична ізоляція та економічна блокада.

Після VI З'їзду Компартії в 1986 р. у в'єтнамських лідерів відбулася різка зміна в зовнішньополітичному мисленні [36, с. 1]. В період «Дой мой», в'єтнамський уряд визначив, що «найважливішими стратегічними цілями та інтересами партії та народу є консолідація та підтримка миру, щоб зосередитися на будівництві країни та економічному розвитку. Це вирішальний чинник для підтримки власної безпеки та незалежності». Як зазначив попередній міністр закордонних справ СРВ Нгуєн Ко Тхат: «При сильній економіці та досить потужній оборонній системі, поряд з розширенням міжнародного співробітництва у нас буде більше шансів зберегти незалежність та успішно побудувати соціалізм» [28, с. 7].

Таким чином, В'єтнам розглядає економічний розвиток як найважливіше джерело для підвищення національної безпеки, а покращення умов життя народу як спосіб запобігти загрозам, пов'язаним з легітимністю режиму, особливо викликів «мирної трансформації» [31, с. 110]. Тому В'єтнам визначив «загальну мету зовнішньої політики своєї країни – підтримання миру та розширення своїх зовнішніх зв'язків для сприяння внутрішньому розвитку». Він намагався «придбати якнайбільше друзів і менше ворогів», активно переключившись від ворожнечі до мирного

співіснування. Замість «конфронтації» – «діалог і співробітництво» стали основними напрямками сучасної зовнішньої політики В'єтнаму.

СРВ «взаємодіє з іншими державами на принципах поваги до їх незалежності, територіальної цілісності, не втручаючись у внутрішні справи один одного, не застосовуючи сили або не загрожуючи застосуванням сили; дотримуючись рівності та взаємної вигоди; вирішуючи розбіжності та суперечки шляхом мирних переговорів».

Девіз в'єтнамської дипломатії на початку ХХІ ст.: «В'єтнам є другом і надійним партнером міжнародного співтовариства, беручи активну участь у міжнародній інтеграції та розширюючи міжнародне співробітництво у багатьох галузях» [50].

В епоху глобалізації СРВ активно сприяє міжнародній інтеграції для досягнення цілей індустріалізації та модернізації країни, вважаючи міжнародну інтеграцію «інструментом, що об'єднує національну міць із силою часу» [34]. Участь В'єтнаму в зоні вільної торгівлі АСЕАН як країни-члена регіональної організації з 1995 р. є початком процесу інтеграції країни до глобальної економіки.

Сьогодні СРВ є учасником регіональних та міжнародних економічних форумів та організацій, таких як Форум «Азія – Європа» (АСЕМ), Форум «Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво» (АТЕС), Світова організація торгівлі (СОТ) тощо. До 2019 р. В'єтнам підписав понад 90 двосторонніх торгових угод, близько 60 угод про заохочення та захист інвестицій, 54 угоди щодо уникнення подвійного оподаткування. Активна інтеграція В'єтнаму у світову економіку не тільки дає йому можливості для розширення експортних ринків для власних товарів, але й дозволяє залучити більше іноземних інвестицій для проведення індустріалізації та модернізації країни.

У постбіполярному світі в'єтнамські лідери мали на меті бути більш самостійними при вирішенні зовнішньополітичних питань. Отже, Комуністична партія В'єтнаму стала проводити «незалежну та відкриту

зовнішню політику, диверсифікуючи дипломатичні відносини». Різностямованість зовнішніх відносин також означає включення до пріоритету зовнішньої політики не тільки соціалістичних і традиційно дружніх держав, а й регіональних держав, а також великих капіталістичних країн. Реалізація диверсифікації зовнішніх зв'язків спрямована на створення сприятливих міжнародних умов для внутрішнього розвитку, підвищення статусу держави на міжнародній арені, залучення додаткового ресурсу для сприяння модернізації країни [51].

Важливо відзначити, що на сьогоднішній день вступ до формального альянсу з більшими державами не є бажаним підходом у зовнішній політиці СРВ. Натомість вона розвивала більш гнучку концепцію об'єднання – «стратегічне партнерство». Першим партнером, з яким В'єтнам вирішив взаємодіяти у цьому форматі співробітництва, є Росія – його колишній союзник часів холодної війни.

У період 2001-2021 рр. В'єтнам уклав угоди про стратегічне партнерство ще з 16 країнами, включаючи майже всіх постійних членів Ради Безпеки ООН, та угоди про всеосяжне партнерство з 10 іншими державами. Як зазначає К. Тейер, стратегічне партнерство – «один із ключових механізмів багатовекторної зовнішньої політики В'єтнаму», розвиток якого дозволяє йому «забезпечувати свою політику неприєднання та стратегічної автономії» [39].

В'єтнам розвиває відносини зі стратегічними партнерами, прагнучи переплетення їхніх інтересів, таким чином, він може уникати надмірної залежності від будь-якої держави, зберігаючи тим самим свободу дій. У зовнішньоекономічному вимірі диверсифікація торгових зв'язків забезпечує меншу економічну залежність від конкретного ринку.

Цей курс має важливе політичне значення: створення широкої мережі економічних партнерств може допомогти йому не допустити зниження темпів розвитку та втрати економічної самостійності, а також підвищити національну конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Таким чином, проведення диверсифікації дипломатії дозволяє СРВ отримати якомога більше економічних, політичних переваг та вигод у плані безпеки, посиливши свою позицію на переговорах, особливо в асиметричних відносинах.

З орієнтацією на побудову іміджу В'єтнаму як «відповідального члена міжнародного співтовариства», у підсумковому документі XII З'їзду КПВ зазначається, що В'єтнам повинен «брати активну участь і просувати свою роль у багатосторонніх механізмах, особливо в АСЕАН та ООН... робити внесок у процес формування регіональних та глобальних структур; брати активну участь у вирішенні важливих для країни питань безпеки та розвитку».

Відповідно, дипломатія багатосторонності стала стратегічним напрямом зовнішньополітичного курсу країни. Ця політика дозволяє зміцнювати позицію В'єтнаму у міжнародних інститутах при спільному вирішенні спільних справ, завойовуючи політичну підтримку міжнародного суспільства, сприяючи мирному врегулюванню суперечок, а також приносячи різні економічні вигоди для внутрішнього розвитку [14, с. 51].

На основі нового мислення в'єтнамського керівництва після холодної війни було оформлено нову концепцію «всеосяжної оборони», яка більше не приділяє першочергової уваги військовим питанням і дозволяє проводити нову зовнішню політику, щоб відігравати важливішу роль у забезпеченні національної безпеки та підтримки економічного розвитку країни [31, с. 109].

В'єтнамські політики вважають за необхідне нарощувати військову силу лише до такого рівня, «достатнього» для захисту свободи та суверенітету країни.

При цьому вони негативно оцінюють прагнення до гонки озброєнь. Компартія В'єтнаму наголошує на важливості забезпечення національних інтересів на основі основоположних принципів міжнародного права та необхідності вирішувати територіальні суперечки мирним шляхом, а саме через переговори та відкритий діалог [51].

В'єтнамська політика оборонного співробітництва традиційно будується на принципі «трьох ні»: «ні вступу до військових союзів; ні союзницьким зобов'язанням однієї країни проти іншої; ні іноземним військовим базам біля В'єтнаму для протидії іншим країнам». Ці принципи показують, що самооборона та мирні відносини є пріоритетними для СРВ. У Білій книзі національної оборони за 2019 р. В'єтнам додав ще одне «ні»: «не застосовувати силу та не загрожувати застосуванням сили у міжнародних відносинах».

Слід зазначити, що на початку XXI ст. також проглядається зміна поглядів в'єтнамських політиків на суб'єкти міжнародних відносин: країни незалежно від політичного режиму та рівня розвитку, поділяються на «партнерів» або «об'єктів боротьби» [26].

Відмовившись від дихотомії «друг» – «суперник» часів холодної війни, в'єтнамське керівництво сформуло нове розуміння: ті, хто поважають незалежність і суверенітет, встановлюють і розширюють дружні відносини і рівноправне взаємовигідне співробітництво з В'єтнамом є в'єтнамськими партнерами; а ті, хто діє проти цілей в'єтнамської революції – суперниками [26].

Слід зазначити, що у зовнішньополітичному дискурсі В'єтнаму нещодавно набув популярності термін «бамбукова дипломатія». Ця концепція вперше з'явилася з 2016 р., у промові генерального секретаря ЦК КПВ Нгуєн Фу Тронга на XXIX Дипломатичній конференції, де він сказав, що В'єтнам «збудував унікальну школу дипломатії, що носить ідентичність з в'єтнамським бамбуком». На Національній конференції В'єтнаму з міжнародних справ у 2021 р. було підтверджено ще раз сформульовано цю ідею.

В'єтнамська «бамбукова дипломатія» сформована на основі ідеології Хо Ші Міна, яка була заснована на його дипломатичних поглядах про гармонійні відносини, гуманізм, гнучкість, впевненість у своїх силах та незалежність. Вона відроджує унікальну ідентичність в'єтнамської

дипломатії періоду «Дой мой», характеризуючись адаптивністю та практичністю, взявши за основу національні інтереси.

У новій епосі в'єтнамська «бамбукова дипломатія» означає зусилля щодо збереження незалежності та рівного ставлення до всіх великих країн, щоб максимізувати вигоди та нівелювати наслідки від невизначеності зовнішнього середовища [35].

Просування концепції «бамбукової дипломатії» водночас демонструє впевненість В'єтнаму у зовнішніх справах. Як оцінив генеральний секретар Центрального комітету Комуністичної партії В'єтнаму Нгуєн Фу Чонг, подібно до бамбука з «міцним корінням, твердими стеблами, гнучкими гілками», в'єтнамська дипломатія «м'яка, розумна, але все ж таки наполеглива і рішуча; вона гнучка творчо, але дуже стійка перед усіма викликами та труднощами в ім'я національної незалежності, свободи та щастя народу» [42].

Отже, після закінчення холодної війни В'єтнам переосмислив свою зовнішню політику: від вступу до військово-політичних альянсів до багатовекторної політики з активною участю в міжнародній інтеграції.

Основними завданнями є:

- забезпечення безпеки;
- незалежність зовнішньополітичного курсу;
- соціально-економічний розвиток.

СРВ націлений на стабільність, залучення іноземних капіталів та інвестицій для індустріалізації та модернізації, з метою перетворення на розвинену країну.

На XIII З'їзді у 2021 р. КПВ ще раз підтвердила дотримання принципів «проведення зовнішньої політики у руслі незалежності, опори на власні сили, багатосторонності та диверсифікації; необхідності активно та ефективно брати участь у міжнародній інтеграції; підтримки мирної та стабільної

світової обстановки, постійного поліпшення позиції та престижу В'єтнаму на міжнародній арені».

Отже, аналіз сучасної зовнішньої політики В'єтнаму дозволив зробити висновок, що незважаючи на обмежені матеріальні ресурси, СРВ проводить більш активну політику, розширюючи зовнішні контакти, і одночасно поділяючи відповідальність зі світовим та регіональним суспільством. На основі цих дій, В'єтнам може зміцнити свій статус як «середньої держави, що зароджується», надавши собі більше можливостей для зовнішньополітичного маневру в міжнародній системі.

РОЗДІЛ 2

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ КУРСІ СРВ

2.1. Відносини СРВ – КНР

У постбіполярному світопорядку в Соціалістичній Республіці В'єтнам більше немає союзницьких відносин із якоюсь великою державою. Натомість її керівництво підняло деякі двосторонні відносини до рівня «стратегічного партнерства» на основі передбачуваних довгострокових та важливих спільних інтересів, які не обов'язково спрямовані проти третьої сторони. Розвиток відносин стратегічного партнерства відбиває як поведінка непрямого балансування, і політику різноспрямованості сучасного В'єтнаму.

Серед країн Південно-Східної Азії, В'єтнам є єдиною країною, яка має кордон і на суші, і на морі з Китаєм. Китай всю історію спільного існування чинив тиск на В'єтнам, тоді як В'єтнам прагнув чинити опір китайському впливу і зберігати свою незалежність. В'єтнамсько-китайські відносини характеризувалися взаємною недовірою [55, с. 585]. Маючи спільний кордон з Китаєм, В'єтнам не має іншого вибору, крім як знайти способи співіснування, пом'якшуючи розбіжності та підтримуючи стабільні двосторонні відносини.

Через асиметрію у військових ресурсах, у морському конфлікті в 1988 р. В'єтнам втратив частину островів архіпелагу Спратлі на користь Китаю. В'єтнамські лідери виступають за військову модернізацію, приділяючи особливу увагу розвитку військово-морських сил для захисту свого територіального суверенітету на морі. За даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем світу, В'єтнам входив до десятки найбільших світових імпортерів зброї у 2012–2016 роках [45]. Незважаючи на збільшення військових витрат, військовий бюджет СРВ все ще залишається скромним, В'єтнам досі не має власного розвиненого військово-промислового комплексу.

Незважаючи на напруженість у політичних відносинах, економічна взаємозалежність між КНР та СРВ знаходиться на високому рівні, відбиваючи так званий «Азіатський парадокс». Нині Китай є найбільшим торговим партнером В'єтнаму. Загальний товарообіг з Китаєм у 2021 р. досяг 165,8 млрд. дол. США, що становить майже чверть усієї торгівлі В'єтнаму. Внутрішнє виробництво та бізнес В'єтнаму сильно залежать від імпорту з Китаю. Наприклад, більшість машин та їх обладнання для виробництва та бізнесу В'єтнаму закупає в Китаї. За статистикою Міністерства промисловості та торгівлі, у першому кварталі 2021 р., В'єтнаму імпортував машини та обладнання з Китаю на суму 5,3 млрд. дол. США, що становить 49,23% всього імпорту цієї товарної групи.

У разі порушення торгівлі між двома країнами В'єтнаму, ймовірно, зазнає більше економічних втрат, аніж Китай, і тоді його ВВП, за деякими оцінками, може скоротитися на 5,94%. В основному СРВ експортує до КНР такі товари: електроустаткування, оптичну та технічну апаратуру, фрукти та горіхи, бавовну, взуття, каучук, машини, рибу, мінеральне паливо та нафту, деревину та вироби з дерева [53].

Економічні вигоди від торгівлі з Китаєм сприяють економічному розвитку В'єтнаму, а також надають фінансові ресурси для модернізації своїх збройних сил. Тим більше, підвищення рівня взаємозалежності з КНР може змушувати його брати до уваги інтереси СРВ, оскільки у разі зупинення торгівлі з В'єтнамом також можливі збитки і для Китаю.

Після спалаху пандемії коронавірусу на початку 2020 р. КНР проводила політику «нульової толерантності до COVID-19». Відповідно, вона неодноразово посилювала прикордонний контроль із СРВ з метою запобігти проникненню хвороби. Ця політика мала значний вплив на експорт в'єтнамських товарів до країни, особливо сільськогосподарської продукції. Крім того, багато в'єтнамських підприємств зіткнулися з безліччю труднощів у процесі бізнесу та виробництва, оскільки вони залежать від постачання

сировини з Китаю. Таким чином, СРВ намагається підтримувати позитивні торговельні зв'язки з КНР, незважаючи на політичну напруженість.

Тим не менш, високий рівень економічної залежності для В'єтнаму є перешкодою у переговорах із Китаєм. На думку в'єтнамських експертів Нгуєн Куанг Тхуан і Хоанг Тхе Ань, Китай з гігантською економічною потужністю «може використовувати кредити, щоб поставити країни в економічну залежність від нього, щоб домогтися від них поступок у питаннях безпеки та політики» [30, с. 7].

Слід зазначити, що Комуністична партія В'єтнаму має глибокі та давні стосунки з Комуністичною партією Китаю (КПК). Після розпаду Радянського Союзу КНР стала взірцем у побудові соціалістичної держави для СРВ. Більшість політичних ініціатив у В'єтнамі тісно пов'язані з китайським досвідом, яскравий приклад – політика «Дой мой», що виникла у результаті спостереження за політикою реформ і відкритості Китаю, розпочатої 1978 р. [25]. А в останні роки можна назвати приклад законопроекту про спеціальну економічну зону або антикорупційну кампанію у В'єтнамі, які були засновані на досвіді проведення схожих дій у КНР [18, с. 131].

КПВ і КПК знаходяться в аналогічній ситуації щодо внутрішнього та міжнародного середовища, їх економічна та політична системи мають істотну схожість, вони також поділяють багато ключових цілей, включаючи економічний розвиток і політичну стабільність [16]. Керівництво В'єтнаму регулярно відправляє офіційних осіб до Китаю з метою запозичення досвіду економічних реформ у КНР, тоді як КНР відправляє чиновників до СРВ з метою вивчення досвіду політичних перетворень у цій країні [13]. Відповідно, збереження міжпартійної співпраці є життєво важливим для СРВ та КНР, незважаючи на напруженість у Південно-Китайському морі.

Таким чином, значна асиметрія у військовому потенціалі СРВ і КНР та високий рівень залежності від Китаю в економічній та політико-ідеологічній галузях «примушують в'єтнамську владу ретельно обмірковувати свої кроки, перш ніж робити будь-які дії, які можуть перешкодити розвитку відносин з

північним сусідом». Найскладнішим завданням для в'єтнамських політиків є питання, як розробити відповідну зовнішню політику, за якої країна може зберегти суверенітет та політичну самостійність, а також підтримувати стабільні, мирні та взаємовигідні відносини з потужним Китаєм.

З 2009 р. СРВ та КНР взаємодіють у форматі всеосяжного стратегічного партнерства. Сторони підтримують тісні контакти. [15]. У період з 2012 по 2022 рр. пройшло десять зустрічей на високому рівні між в'єтнамськими та китайськими лідерами. Підтримка регулярних офіційних візитів керівників не тільки сприяє поглибленню співробітництва в різних сферах, а й посилює політичну довіру, дозволяючи сторонам обмінюватися думкою щодо актуальних питань у двосторонніх відносинах.

Зустрічі між главами двох країн – шлях до вирішення конфліктів інтересів, а це передусім проблеми Південно-Китайського моря. У 2013 р. в результаті офіційного візиту прем'єр-міністра КНР Лі Кецяна до СРВ, дві країни виступили із спільною заявою про подальше поглиблення свого всеосяжного стратегічного партнерства та співробітництва. Обидві сторони обіцяли «продовжувати активно обговорювати та шукати ефективні заходи для контролю і підтримки відносин між В'єтнамом та Китаєм, а також миру і стабільності у Південно-Китайському морі» [52].

У 2014 р. відразу після події Haiyang Shiyou 981, В'єтнам відправив спеціального посланника генерального секретаря ЦК КПВ Ле Хонг Ань до Китаю з метою «обговорити з керівництвом Китаю заходи щодо врегулювання ситуації та недопущення повторення напружених інцидентів». У свою чергу, Китай двічі спрямовував голову керівної групи із закордонних справ при ЦК КПК Ян Цзечі в СРВ, де він працював з в'єтнамськими колегами за морською ситуацією, щоб «повернути двосторонні відносини у правильне русло і якнайшвидше продовжити рух уперед» [56].

У квітні 2015 р. генеральний секретар ЦК КПВ Нгуєн Фу Чонг відвідав КНР. Він підтвердив, що «стабільний та сталий розвиток дружніх відносин та співпраці з Китаєм – це послідовна, довгострокова політика та головний

пріоритет зовнішньої політики В'єтнаму». Тому він наголосив на важливості дотримання Угоди про основні принципи врегулювання морських проблем між Соціалістичною Республікою В'єтнам та Китайською Народною Республікою, і запропонував китайському уряду «здійснювати спільний контроль на морі, повністю та ефективно виконувати Декларацію поведінки сторін у Південно-Китайському морі та незабаром досягти підписання Кодексу поведінки сторін у Південно-Китайському морі на основі консультацій».

У свою чергу, голова КНР Сі Цзіньпін під час свого візиту в Ханой у листопаді 2015 р. заявив, що «Китай бажає разом з В'єтнамом отримувати двосторонні відносини в довгостроковій перспективі, поважати один одного, а також спільно просувати всеосяжне стратегічне партнерство, стабільний розвиток та співробітництво з В'єтнамом». Завдяки дипломатичним контактам між високопоставленими лідерами, в'єтнамсько-китайські відносини подолали кризу, викликану інцидентом Haiyang Shiyou 981, і увійшли в «новий нормальний стан» [29].

У липні 2016 р. після вступу на посаду прем'єр-міністра СРВ Нгуєн Суан Фук вирушив до Китаю. Ця подія стала сигналом, що показує рішучість керівництва СРВ і надалі підтримувати стабільність двосторонніх відносин із КНР, попри існування розбіжностей. Поліпшення відносин між двома країнами також позначається на підтримці проектів один одного. У травні 2017 р. президент СРВ Чан Дай Куанг відвідав Китай та взяв участь у I Форумі «Пояс та Шлях». Тим часом президент КНР Сі Цзіньпін прибув до В'єтнаму для участі у саміті АТЕС, організованому у Дананзі у листопаді 2017 р.

У квітні 2019 р. прем'єр-міністр СРВ Нгуєн Суан Фук вирушив до КНР у свята за участю у II Форумі «Пояс і Шлях». У 2020-2021 рр. через пандемію COVID-19 було припинено механізм діалогу на високому рівні, але лідери двох країн, як і раніше, підтримували телефонні розмови.

У жовтні 2022 р. одразу після закінчення XX з'їзду КПК генеральний секретар ЦК КПВ Нгуєн Фу Чонг відвідав КНР з офіційним візитом. Важливо відзначити, що лідер В'єтнаму став першим іноземним гостем, який приїхав до Пекіна, після обрання президента Сі Цзіньпіна на третій термін. Візит лідера В'єтнаму підтвердив пріоритет країни у підтримці близьких відносин із Китаєм.

За підсумками зустрічей лідерів двох країн було прийнято масштабну спільну заяву, у ній визначено напрями розвитку двосторонньої співпраці між СРВ та КНР. Основні аспекти були укладені в наступному:

1. Просування відносин всеосяжного стратегічного партнерства на кшталт «добрих сусідів, хороших друзів, хороших товаришів, хороших партнерів», дотримуючись девізу «дружнього сусідства, всебічного співробітництва, довгострокової стабільності та впевненого погляду на майбутнє»;

2. Сприяти координації КПВ та КПК, підтримка механізмів міжпартійної співпраці, особливо регулярні контакти між генеральними секретарями ЦК КПВ та ЦК КПК;

3. Зміцнення обміну на високому рівні керівництва між двома сторонами та обміну думками щодо важливих питань відносин двох країн, а також міжнародної та регіональної ситуації;

4. Розширення військово-оборонного співробітництва між СРВ та КНР, підтримка контактів на найвищому рівні між військовими силами двох країн, здійснення співробітництва у галузі захисту кордонів, спільне патрулювання між військово-морськими силами;

5. Сприяння співпраці у сфері боротьби з «мирною трансформацією», «кольоровими революціями», боротьби з тероризмом та транскордонною злочинністю;

6. Стимулювання економічних зв'язків, збільшення товарообігу між двома країнами, сприяння реалізації спільних проектів у рамках «Один пояс, один шлях» та «Два коридори, одне економічне кільце»;

7. Продовжувати сприяти всебічному та ефективному здійсненню «Декларації про поведінку сторін у Південно-Китайському морі» на основі консультацій та домовленостей, щоб найближчим часом досягти «Кодексу поведінки сторін у Південно-Китайському морі» відповідно до міжнародного права, включаючи Конвенцію Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 р. Обидві сторони прагнуть врегулювати суперечки на морі, не робити жодних дій для ускладнення ситуації та розширення суперечок, підтримувати мир і стабільність, сприяти співробітництву на морі.

Лідери СРВ та КНР розуміють, що сторони мають спільні інтереси (міжпартійна співпраця, політична стабільність, торговельно-економічна взаємозалежність тощо). Тому, в основному, вони намагаються не допустити появи нових територіальних суперечок, які можуть вплинути на розвиток відносин двох країн, а прагнуть вирішити суперечності дипломатичним шляхом.

СРВ та КНР нині підтримують позиції один одного на міжнародних форумах з різних питань, таких як необхідність побудови багатопольярного світового порядку, збереження стабільності у регіоні АТР, принцип невтручання у внутрішні справи іншої держави тощо. У контексті нарощування протистояння між великими державами в регіоні в'єтнамські лідери неодноразово стверджували, що В'єтнам «не стоїть на одному боці проти іншого» [27]. Наполегливе прагнення СРВ дотримуватись своєї оборонної політики «трьох ні» вселило в КНР упевненість у тому, що СРВ не підтримає наступальну політику щодо КНР.

Незважаючи на занепокоєння з приводу дедалі рішучіших дій Китаю в Південно-Китайському морі, В'єтнам намагається підтримувати продуктивні відносини зі своїм північним сусідом. Китайський фактор є двигуном в'єтнамсько-американського зближення, СРВ вітає «поворот» США до АТР і розширює військово-політичну співпрацю зі США, але вона одночасно докладає зусиль, щоб не погіршити стратегічне партнерство з КНР.

Таким чином, політика дипломатичного залучення дозволяє СРВ покращувати взаємодію з лідерами КНР, уникаючи ризиків непорозуміння. При цьому вона може зберегти стабільність щодо КНР, створюючи умови для врегулювання конфлікту інтересів у Південно-Китайському морі мирним шляхом.

2.2. Відносини СРВ – США

Колективна історична пам'ять – це важливий чинник, який дуже впливає на політичні рішення держави. В'єтнамська війна була одним із найбільших військових конфліктів другої половини ХХ ст. та надовго зіпсувала в'єтнамсько-американські зв'язки зі збереженням атмосфери недовіри. Лише у 1995 р. В'єтнам та США вирішили нормалізувати відносини.

Проте двосторонні відносини між СРВ та США розвивалися повільно. У перше десятиліття після нормалізації військові контакти між СРВ і США характеризувалися обережністю В'єтнаму щодо американських намірів. Пріоритетом Білого дому була програма пошуку військовополонених або зниклих безвісти (POW/MIA), а в'єтнамці не були схильні виходити за межі суперечок про «проблеми спадщини», такі як «Агент Оранж» та антирежимні організації з підтримкою уряду США [38].

З поверненням США до Азії, військово-політичні контакти між СРВ та США збільшуються. У 2012 р. американський секретар з оборони Л. Панетта відвідав порт Камрань, а потім В'єтнам став спостерігачем навчання країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону (RIMPAC). У 2013 р. президент СРВ Чіонг Тан Шанг відвідав Вашингтон, у результаті візиту обидві сторони оформили відносини всебічного партнерства. Вперше в історії 2015 р. генерального секретаря ЦК КПВ Нгуєн Фу Чонга було запрошено до Білого дому, де його вітав президент США Б. Обама. США показували всіляку готовність співпрацювати з КПВ.

У 2016 р. президент США Б. Обама відвідав Ханой, під час цього візиту американський лідер заявив про зняття ембарго на продаж зброї В'єтнаму. У 2017 р. президент США Д. Трамп відвідав АТЕС у Дананзі. У 2019 р. у Ханой пройшов II Саміт США-КНДР, під час якого також проходили зустрічі американського лідера з в'єтнамськими керівниками. У 2021 р. В'єтнам відвідав ряд високопосадовців США, у тому числі заступник держсекретаря В. Шерман, міністр оборони Л. Остін і віце-президент К. Харріс. У травні 2022 р. у США пройшов Саміт США-АСЕАН, де президент США Дж. Байден та прем'єр-міністр СРВ Фам Мінь Чінь з іншими лідерами країн Південно-Східної Азії обговорювали програми співробітництва в рамках відносин стратегічного партнерства.

Очевидно, що загальне занепокоєння зростаючими амбіціями Китаю в регіоні є важливим фактором зближення В'єтнаму зі США. Ще у 2012 р. під час офіційного візиту до В'єтнаму, держсекретар США Х. Клінтон зробила заяву, що «Сполучені Штати та В'єтнам мають спільні важливі стратегічні інтереси», і «США високо цінують внесок В'єтнаму в спільне дипломатичне вирішення спорів і зниження напруженості в Південно-Східній Європі» [37]. Незважаючи на те, що США при Б. Обамі таки зберігали нейтралітет у міжнародних суперечках у ПКМ, їх підтримка багатосторонніх переговорів отримала велику увагу у в'єтнамському суспільстві. Такий похід збігається також із баченням В'єтнаму. Міністр закордонних справ СРВ Фам Бінь Мінь заявив: «все, що відбувається в Південно-Китайському морі, впливає на свободу судноплавства, і тому, звісно, торкнеться й інших країн, не лише Сполучених Штатів та Японії, а й Індії. Отже, ми бачимо зусилля внутрішніх та зовнішніх країн щодо забезпечення стабільності у регіоні. І ми цінуємо ці зусилля» [19].

У травні 2014 р. Китай розмітив нафтову платформу Haiyang Shiyou 981 у винятковій економічній зоні В'єтнаму навколо Парасельських островів, що спричинило кризу у в'єтнамсько-китайських відносинах. Незабаром після цього інциденту уряд США вирішив частково скасувати ембарго на

постачання зброї, введеної з часів Другої Індокитайської війни. Через два роки США оголосили про повне скасування ембарго на постачання зброї. За словами президента США Б. Обами: «Ця зміна гарантує, що В'єтнам отримає доступ до озброєння, необхідного для самозахисту» [32]. Крім символу повної нормалізації міждержавних відносин, зняття заборон також відкрило В'єтнаму можливість диверсифікації своїх військових поставок.

У Стратегії національної безпеки США 2015 р., вперше в історії, В'єтнам був названий одним із важливих американських партнерів в АТР, поряд з Індонезією та Малайзією [41]. У липні 2020 р. уряд США оголосив про свою офіційну позицію щодо Південно-Китайського моря, яка відкинула претензії Китаю на суверенітет у Південно-Китайському морі. Він також вважає дії КНР щодо залякування сусідів повністю незаконними з погляду міжнародного права [49]. Таким чином, США тепер змінили свою нейтральну позицію на жорсткішу щодо Китаю. Це певною мірою вигідно для В'єтнаму в його політичній, дипломатичній та правовій боротьбі за свій національний суверенітет та інтереси.

На початку 2015 р. у Дананзі військово-морські сили СРВ та США провели практичні навчання, відпрацьовуючи спільні дії під час зіткнення з непередбаченими подіями на морі. У червні 2015 р. під час візиту до В'єтнаму міністра оборони США Е. Кастера було підписано Заяву про спільне бачення відносин у сфері оборони між СРВ та США. Відповідно, обидві сторони зобов'язалися:

1. співпрацювати для забезпечення миру та стабільності у регіоні;
2. обмінюватися делегаціями та взаємними консультаціями на багатосторонніх платформах АСЕАН, насамперед АДММ+;
3. проводити військове навчання та забезпечити морську безпеку сторін;
4. брати участь у миротворчих операціях ООН;
5. надавати гуманітарну допомогу та допомогу при стихійних лихах;

- б. співпрацювати у подоланні наслідків В'єтнамської війни. У заяві також було оголошено, що США нададуть береговій охороні СРВ пакет у розмірі 18 млн. дол. США для закупівлі патрульних катерів [54].

Сполучені Штати протягом тривалого часу після холодної війни втручалися у внутрішні справи В'єтнаму через питання прав людини та демократії, які перешкоджали взаємній довірі. Як зазначає Чан Чіонг Туї, політичний дослідник з Дипломатичної Академії СРВ, «неабияка кількість членів Компартії В'єтнаму вважає, що США навряд чи відмовляться від підтримки курсу «мирної трансформації» з метою послабити соціалістичний режим у країні» [44, с. 94]. Після розпаду Радянського Союзу в'єтнамські комуністи обережно підходять до політичних змін. Для них, тільки при збереженні внутрішньої політичної стабільності під керівництвом Компартії, можливо забезпечити ефективну систему управління для економічного розвитку та оборонного потенціалу країни [25, с. 34]. Будь-яка спроба «мирної трансформації» може призвести до ліквідації влади Комуністичної партії та її ідеології, будучи найголовнішою загрозою політичної стабільності країни.

США зазвичай відіграють важливу роль у «мирній трансформації», тому СРВ, як і раніше, розглядає США «об'єктом особливих відносин», з яким потрібно як співпрацювати, так і боротися. В даний час обидві сторони все ще не можуть вивести свою всебічну співпрацю на рівень стратегічного партнерства – вищий рівень співпраці у системі зовнішньої політики В'єтнаму.

Таким чином, китайський фактор сприяє зближенню СРВ із США. В'єтнам розширює військову співпрацю зі США з метою посилення оборонного потенціалу країни. Однак зближення зі США створює і загрози безпеці, оскільки СРВ може стати американським фронтом для стримування домінування КНР, а також виникає питання авторитету керівництва Компартії В'єтнаму. Незважаючи на скасування США у 2016 р. ембарго на

постачання зброї до В'єтнаму, показники торгівлі зброєю досі залишаються незначними.

Під тиском Китаю В'єтнам може посилити військову співпрацю зі США як варіант балансу сил. Проте відсутність стратегічної довіри та політика оборони з принципом «трьох ні» не дозволяють СРВ та США оформити військовий союз у цей момент. Оскільки створення формального альянсу не є пріоритетом В'єтнаму, підхід прямого балансування не є його пріоритетною стратегією досягнення своїх зовнішніх цілей. Проте посилення всебічного партнерства зі США розглядається як необхідність для забезпечення безпеки країни та стабілізації ситуації в ПКМ.

Посилення дипломатичних відносин зі США – розумний крок для В'єтнаму, який дозволяє йому заручитися більшою міжнародною підтримкою під час вирішення актуальних зовнішньополітичних питань. З початком США політики «Повороту до Азії» після 2012 р. намітилася тенденція збільшення політичних контактів між СРВ та США. Впродовж останнього десятиліття відбулося вісім офіційних візитів на високому рівні між лідерами СРВ та США. Регулярні зустрічі керівництва свідчать про підвищення інтересу двох сторін у політико-економічних проектах один одного.

Найважливішою віхою у в'єтнамсько-американських відносинах в останньому десятилітті став візит генерального секретаря ЦК КПВ Нгуєн Фу Чонга до США у 2015 р. Це був перший в історії візит генерального секретаря Комуністичної партії В'єтнаму до Вашингтона. Зустріч Нгуєн Фу Чонга і Б. Обама проходила в Білому домі в Овальному кабінеті, який надається лише главам урядів чи держав, тобто Сполучені Штати Америки «де-факто визнали провідну роль Комуністичної партії та важливість генерального секретаря партії у політичній системі СРВ» [40].

Ця зустріч створила прецедент для майбутніх візитів до США лідерів партії В'єтнаму, також посилюючи політичну довіру між партнерами. Примітно, що візит генерального секретаря ЦК КПВ Нгуєн Фу Чонга до США проходив у контексті того, що В'єтнам пережив кризу у відносинах з

Китаєм після інциденту Haiyang Shiyou 981 у 2014 р. У Вашингтоні лідери СРВ та США зробили спільну заяву про зміцнення політичних та дипломатичних відносин, розширення обмінів на високому рівні, посилення економічного, торговельного та інвестиційного співробітництва тощо [48]. Обидві країни наголосили на «прихильності координації в багатьох областях, включаючи боротьбу з нетрадиційними загрозами безпеці, співробітництво в галузі морської безпеки, торгівлі озброєннями та обміну інформацією, пошуку та порятунку, гуманітарної допомоги та надання допомоги при стихійних лихах, а також обміну оборонними технологіями».

У свою чергу, у 2016 р. президент США Б. Обама здійснив візит до В'єтнаму. Цей приїзд став сигналом того, що США цінують СРВ як регіонального партнера, який займає важливе місце у стратегії США щодо підтримки балансу в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. У рамках цього візиту він вирішив відокремити ембарго на продаж зброї В'єтнаму, що відкрило нові можливості для обох країн у розвитку військово-технічного співробітництва [22]. Американський лідер завоював симпатію в'єтнамської громадськості, коли висловив свою підтримку В'єтнаму щодо Південно-Китайського моря.

У травні 2017 р. прем'єр-міністр СРВ Нгуєн Суан Фук вирушив до США. Примітно, що він став першим лідером Південно-Східної Азії, якого було запрошено відвідати Білий дім після інавгурації президента Д. Трампа. Візит глави в'єтнамського уряду показує готовність країни до покращення відносин із США. На зустрічі з американськими колегами Нгуєн Суан Фук обіцяв «створювати сприятливі умови для іноземних компаній, у тому числі американських, для ведення бізнесу та інвестування у В'єтнамі» [47]. Він також «висловив стурбованість з приводу отримання від Сполучених Штатів більшої кількості оборонного обладнання, у тому числі патрульних катерів для берегової охорони» [47].

У листопаді 2017 р. у Дананзі пройшов Саміт АТЕС, у якому взяв участь і президент США Д. Трамп. В'єтнамські політики розглядають цю

подію як «свідчення прихильності США до довгострокової та послідовної політики щодо зміцнення відносин з В'єтнамом, допомоги країні в нарощуванні потенціалу соціально-економічного розвитку». На зустрічі між лідерами СРВ та США обидві сторони зробили спільну заяву, в якій вони «закликали всіх, хто має претензії щодо Південно-Китайського моря, узгодити свої позиції відповідно до міжнародного морського права, відображеного в Конвенції ООН з морського права 1982 р., і сумлінно виконувати свої міжнародно-правові зобов'язання у вирішенні цих суперечок» [23]. Політичне зближення між СРВ та США знайшло відображення ще й у тому, що у 2019 р. у Ханой пройшов II Саміт США-КНДР з метою пошуку вирішення врегулювання корейського конфлікту та денуклеаризації Корейського півострова.

Позитивна тенденція дипломатичних зв'язків між СРВ та США продовжується і під час президентства Дж. Байдена. У Тимчасовому стратегічному керівництві національної безпеки США 2021 р. адміністрація Дж. Байдена ще раз згадує В'єтнам як одного з важливих партнерів США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [21]. У серпні 2021 р. було здійснено офіційний візит віце-президента К. Харріс до В'єтнаму. Білий дім підтвердив, що ця подія «демонструє відданість США підтримці сильного, процвітаючого та незалежного В'єтнаму» [17].

Незважаючи на покращення в'єтнамсько-американського партнерства в останні роки, в'єтнамські політики обережно ставляться до ідеї укладання союзу зі США проти КНР. Вони намагаються не допустити дій, які можуть спричинити негативну реакцію Китаю. Уряд СРВ не зробив офіційної заяви щодо американської «стратегії Індो-Пасифік», оскільки вона все ще знаходиться в процесі розробки і розглядається як «інструмент США для стримування КНР» [24]. Проте під час візиту до Індії у березні 2018 р. президент СРВ Чан Дай Куанг побічно висловив підтримку цієї ініціативи. В'єтнамський лідер використав її ключові елементи для позначення важливості «побудови мирного та процвітаючого Індо-Тихоокеанського

регіону, в якому дотримуються суверенітет та міжнародне право, свобода судноплавства та перельоту, сталий розвиток, відкрита торгова система та справедливі інвестиції». Очевидно, що вона здебільшого сумісна з національними інтересами В'єтнаму.

Отже, В'єтнам проводить гнучку та вмілу дипломатію щодо США. Розширення політичних контактів зі США створює можливості для посилення взаємодовіри між сторонами, а отже, допомагає отримувати велику міжнародну підтримку у справах з КНР.

2.3. Відносини СРВ – Російська Федерація

Історичний досвід взаємодії з Радянським Союзом відіграв важливу роль для В'єтнаму у вирішенні зовнішньополітичних питань, пов'язаних із Китаєм та США під час холодної війни. На сьогоднішній день нарощування стратегічного протистояння між великими державами в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, безумовно, впливає на розвиток в'єтнамсько-російської співпраці. Важливо, що у реалізації зовнішньополітичної стратегії В'єтнаму, не можна ігнорувати роль мережі стратегічних партнерів, розвиток відносин із якими дозволяє СРВ перебувати у рівновіддаленості від КНР і США.

Як зазначає К. Тейер, стратегічне партнерство – «один із ключових механізмів багатосторонньої зовнішньої політики В'єтнаму», розвиток якого дозволяє йому «забезпечувати свою політику неприєднання та стратегічної автономії» [39].

Росія – перша країна, яку В'єтнам вибрав для формування даного формату взаємодії у 2001 р., потім обидві сторони підвищили свої відносини до рівня всеосяжного стратегічного партнерства (ВСП) у 2012 р. У в'єтнамському політичному лексиконі стратегічне партнерство розуміється як важлива модель співробітництва за межі двосторонніх дружніх відносин,

має потенціал, але не обов'язково призводить до формування військового союзу.

Всеосяжне стратегічне партнерство між СРВ і РФ має міцну основу, що базується на радянсько-в'єтнамській традиційній дружбі та співробітництві. Радянський Союз – перша країна світу, яка визнала уряд Демократичної Республіки В'єтнам у 1950 р. За весь час холодної війни В'єтнам покладався на пільгові кредити та безоплатну допомогу від Радянського Союзу, залежавши від її дипломатичної підтримки у відносинах із Китаєм та США.

Розпад Радянського Союзу в 1991 р. став не лише трагедією для радянського народу, але й великою втратою для в'єтнамського народу. Із закінченням існування єдиного формального альянсу В'єтнам опинився в ізоляції від зовнішнього світу, без можливості формування аналогічних відносин з іншими великими державами. В останнє десятиліття ХХ ст. контакти між СРВ та РФ виявилися на найнижчому рівні за свою історію. В'єтнам вирішив проводити політику «Дой мой» з відкритою економікою та диверсифікацією зовнішніх зв'язків. Незважаючи на ці зміни, підтримка відносин з Росією вважається «необхідністю для здійснення багатогранних інтересів В'єтнаму» [19].

Створення стратегічного партнерства між СРВ і РФ на початку ХХІ ст. відбиває бажання об'єднати сили з метою збільшення можливості протистояти нестабільності міжнародного середовища. У Декларації про стратегічне партнерство між Соціалістичною Республікою В'єтнам та Російською Федерацією у 2001 р., Спільну заяву про зміцнення відносин всеосяжного стратегічного партнерства між Соціалістичною Республікою В'єтнам та Російською Федерацією у 2012 р., Спільній заяві про бачення всеосяжного стратегічного партнерства між Соціалістичною Республікою В'єтнам та Російською Федерацією до 2030 р. обидві сторони визначають такі виклики:

- тиск щодо суверенних держав або втручання у їхні внутрішні справи;

- спроби впровадження у міжнародну практику концепції «гуманітарних інтервенцій» та «обмеженого суверенітету» для виправдання односторонніх чи групових силових акцій;
- глобальна криза, неефективність міжнародної фінансово-економічної архітектури;
- розміщення в АТР замкнених блокових систем протиракетної оборони театру бойових дій може негативно вплинути на регіональну стабільність та безпеку, призвести до нових перегонів озброєнь;
- територіальні та інші суперечки на просторі АТР.

Безумовно, СРВ і РФ зіткнулися з кожною із зазначених проблем по-різному. На основі загального сприйняття загальних загроз у новій епосі вони оформили схожі чи близькі позиції щодо життєво важливих питань безпеки та розвитку. В'єтнам і Росія вважають, що міжнародна безпека є всеосяжною і неподільною лише при об'єднанні ресурсів та спільних зусиль щодо подолання ризиків та викликів у світовій політиці та економіці.

В даний час В'єтнам та Росія підтримують інтенсивні дипломатичні контакти на вищому та високому рівнях, що створює міцну базу політичного співробітництва. Обидві сторони домовилися зміцнювати механізм взаємних контактів глав держав, регулярних зустрічей глав урядів та консультацій між міністрами закордонних справ з метою обміну думками з міжнародних питань та обговорення питань двостороннього порядку денного. Політичний діалог посідає центральне місце у чинному механізмі двостороннього співробітництва. Лідери СРВ і РФ регулярно зустрічаються в рамках багатосторонніх регіональних форумів, такі як АСЕМ, АТЕС і т.д.

У липні 2012 р. президент СРВ Чіонг Тан Шанг вибрав Російську Федерацію як першу країну, яку він відвідав після вступу на посаду вищого лідера В'єтнаму. В умовах невизначеності через конкуренцію між великими державами в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні цей візит показує довіру в'єтнамської сторони у стратегічній співпраці з Росією для забезпечення

своїх національних інтересів. На зустрічах лідери двох сторін обговорювали перспективи подальшого розвитку в'єтнамсько-російських відносин по багатьох сферах.

Через рік, у ході офіційного візиту до СРВ президента РФ В. Путіна у листопаді 2013 р. було підписано близько 20 угод співробітництва у галузі нафти та газу, атомної енергетики, корисних копалин, транспорту тощо. Російський лідер неодноразово стверджував, що В'єтнам є ключовим партнером Росії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. У спільній заяві за 141 підсумками зустрічей обидві сторони висловили згоду з ключових міжнародних та регіональних питань, що становлять взаємний інтерес, підтвердивши необхідність подальшого зміцнення координації та дій на міжнародній арені [43].

Інтенсивність дипломатичних зв'язків відбиває близькість у стратегічному партнерстві між СРВ та РФ. Зрозуміло, система активних політичних контактів та діалогу дозволяє лідерам В'єтнаму та Росії оперативно координувати конкретні заходи при вирішенні спільних завдань.

У контексті нарощування суперництва між КНР та США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, просування стратегічного партнерства з Росією – важливе завдання зовнішньої політики В'єтнаму, успіх якої може дозволити йому зміцнити свої позиції щодо великих держав. Незважаючи на те, що Росія не є стороною у територіальних суперечках по островах у Південно-Китайському морі, збереження миру та стабільності в даному субрегіоні має велике значення для неї, оскільки вона також зацікавлена у свободі судноплавства та морських комунікацій. За збереження нейтральної позиції щодо ПКМ, РФ прагне підтримувати співробітництво, як із КНР, і з СРВ, не бажаючи ескалації напруженості між своїми ключовими партнерами у регіоні.

За традицією, найважливішим чинником розвитку російсько-в'єтнамського стратегічного партнерства є високий рівень залежності В'єтнаму від Росії у сфері оборони та безпеки. Співпраця між Росією та

В'єтнамом у військово-технічній галузі має довгу історію, характеризується стабільністю та сприяючи взаєморозумінню та взаємодовірі.

В даний час Росія є головним постачальником озброєнь В'єтнаму – приблизно 90% загального обсягу. За даними SIPRI, з 2013 по 2017 роки. СРВ входила в топ три країни-імпортери російського озброєння, поступаючись тільки Індії та Китаю [46]. Найбільшою угодою був контракт на постачання шести дизель-електричних підводних човнів на суму приблизно 3,5 млрд. дол. США. В останні роки сторони ведуть переговори щодо низки нових угод, зокрема, що стосуються поставок до В'єтнаму зенітно-ракетного комплексу С-400 та ще двох фрегатів «Гепард-3.9».

Військова співпраця між СРВ і РФ не спрямована проти КНР, а сприяє підвищенню обороноздатності В'єтнаму. Відповідно до Спільної заяви про стратегічне партнерство: «Сторони зміцнюватимуть співпрацю в оборонній галузі в інтересах безпеки Росії та В'єтнаму. Ця співпраця не спрямована проти третіх країн». Поставки російської зброї В'єтнаму, ймовірно, не зможуть впливати на співвідношення сил, оскільки Китай має абсолютну перевагу у військовому аспекті.

Про стратегічний рівень в'єтнамсько-російської співпраці свідчить і той факт, що В'єтнам не бере участі в санкціях проти Росії після початку російсько-української війни. В'єтнам регулярно уникає несприятливих для Росії рішень при голосуванні в Генеральній Асамблеї ООН та утримався під час голосування щодо резолюції на спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН, присвяченій війні Росії в Україні у березні 2022 р. Потім, В'єтнам проголосував проти резолюції про зупинення членства Росії у Раді з прав людини. Проте все це не означає, що СРВ підтримує РФ у конфлікті з Україною. Насправді країна зберігає позицію нейтралітету з цього питання.

Економічна співпраця часто розглядається як один із ключових факторів, що зміцнюють та поглиблюють стратегічне партнерство. В'єтнамсько-російське всеосяжне стратегічне партнерство має великий потенціал для спільної розробки програми взаємовигідного співробітництва з

різних торговельно-економічних напрямків. Інтенсивний політичний діалог створив основу для двох сторін для реалізації спільних економічних проєктів.

Однак економічне партнерство між Соціалістичною Республікою В'єтнам та Російською Федерацією нині не відповідає наявному потенціалу. Обсяг в'єтнамсько-російського товарообігу збільшився з 3,66 у 2012 р. до 7,1 млрд. дол. США у 2018 р., тобто виріс приблизно вдвічі. Проте у 2019 р. товарообіг між сторонами знизився до 4,92 млрд. дол. США. Незважаючи на наслідки пандемії COVID-19, торговельний оборот В'єтнаму та Росії збільшився до 5,67 млрд. дол. США, а в 2021 р. він зріс до 7,1 млрд. дол. США – це найвищий показник з часів холодної війни.

На сьогоднішній день частка РФ у зовнішній торгівлі СРВ незначна (менше 1%) і ніяк не може зрівнятися з КНР чи США. Це говорить про те, що Росія вже не є головним економічним партнером В'єтнаму, яким колись був Радянський Союз. Російській Федерації складно конкурувати зі Сполученими Штатами Америки на в'єтнамському ринку. Низький рівень взаємозалежності економіки знижує важливість стратегічного формату двосторонніх відносин.

Отже, всеосяжне стратегічне партнерство є найвищим форматом взаємодії дипломатичної ієрархії В'єтнаму, а розвиток співробітництва з РФ одна із пріоритетних напрямів зовнішньої політики СРВ. З точки зору безпеки Росія є основним постачальником зброї для В'єтнаму, тому посилення військово-технічного співробітництва між ними дозволяє останньому збільшити можливості оборони, забезпечуючи суверенітет і стратегічну автономію.

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕР І ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОСИН МІЖ СРВ І УКРАЇНОЮ

3.1. Напрямки співпраці між двома країнами

Українсько-в'єтнамські відносини почалися із часів СРСР. Українці допомагали в'єтнамцям в боротьбі за незалежність, та брали активну участь в повоєнній відбудові В'єтнаму. З проголошенням незалежності України, в грудні 1991 р., СРВ було визнано нашу країну. Дипломатичні взаємини встановили 23 січня 1992 р., згодом було відкрито дипломатичні представництва (Посольство СРВ в Україні в 1993 р. і Посольство України у В'єтнамі в 1997 р.).

Протягом останніх 32 років традиційна дружба та всеосяжне співробітництво між державами переросли у всестороннє партнерство. Це сприяло створенню нових засад надійного розвитку міждержавних взаємин. Відтоді двосторонні взаємини між В'єтнамом й Україною стрімко розвивалися в усіх сферах, передусім економіці, політиці, обороні, торгівлі, науці, освіті, гуманітарній співпраці та ін.

На сьогодні співробітництво між Україною та В'єтнамом у торговельно-економічній сфері базується на: Угоді між Урядом України та Урядом СРВ про торговельно-економічні відносини (1992 р.), Угоді між Урядом України й Урядом Соціалістичної республіки В'єтнам про створення Українсько-в'єтнамської Міжурядової комісії із торговельно-економічного і науково-технічного співробітництва (1993 р.), яку було створено в 1994 р. і до складу якої входять представники різних міністерств. 30 листопада 2015 р. на роботі 21-ї Конференції Сторін Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату президент України П. Порошенко провів зустрічі із прем'єр-міністром СРВ Нгуєн Тан Зунгом. Було обговорено спільні заходи щодо поглиблення політичного діалогу і активізації торговельно-економічних відносин між державами [7].

За даними Державного комітету статистики України можна констатувати існування позитивного сальдо за експортно-імпортними операціями стосовно зовнішньої торгівлі послугами між Україною і В'єтнамом. Окрім того СРВ вкладає інвестиційні ресурси у економіку України. Так, за період 2017-2020 рр. загальні обсяги прямих іноземних інвестицій із країн світу до економіки України збільшилися на 17,3%. Однак обсяги інвестицій із В'єтнаму за цей період були нестабільними – скоротилися на 17,9% [8].

Українсько-в'єтнамські двосторонні взаємини полягають передусім на позитивному досвіді співробітництва двох країн у сфері промислового будівництва, господарської діяльності, в свою чергу активна експортно-імпортна й інвестиційна політика уряду В'єтнаму надає у перспективі змогу кожного року залучати до економіки країни прямі іноземні інвестиції на суму 9-10 млрд. дол. США [12].

Інвестиційна діяльність між Україною й СРВ регулюється міжурядовою угодою про заохочення та захист інвестицій (1994 р.), меморандумом про взаєморозуміння між Державним агентством із інвестицій і управління національними проектами України і Агентством із іноземних інвестицій СРВ (2011 р.). Загальний обсяг інвестицій станом на жовтень 2021 р. із України у СРВ – 27,4 млн. дол. США (12 проектів) [4].

За офіційними даними, інвестиції із СРВ у економіку України станом на 2021 р. складають 8 млн. дол. США [2]. Проте ці дані є неповними, адже велика кількість інвестицій забезпечується в'єтнамцями, що проживають в Україні на постійній основі, а їхні підприємства можуть бути зареєстровані не як в'єтнамські. Наприклад, компанія «Sungroup» з в'єтнамськими інвестиціями із будівництва офісів й торговельних центрів, компанія «Ukraine Mareven Food» з виробництва продуктів швидкого харчування.

Між міністерствами фінансів підписано угоду із уникнення подвійного оподаткування і попередження податкових ухилень щодо податків на доходи і капітал (із 1996 р.), що утворює сприятливі умови для активізації торгівлі.

Окрім того, діє міждержавна угода про співпрацю між національними банками країн (2010 р.). Проте система взаєморозрахунків є недостатньо напрацьованою, що формує певні проблеми для ведення бізнесу між державами.

Серед найважливіших пріоритетів поглиблення українсько-в'єтнамського співробітництва у економічній галузі є здійснення заходів із нарощування обсягів українсько-в'єтнамської торгівлі, диверсифікація двосторонніх експортно-імпортних операцій, збільшення у торгівлі питомої ваги продукції із високим ступенем переробки.

На сьогодні Україна імпортує із В'єтнаму наступні товари: морепродукти, текстильні вироби, мобільні пристрої, взуття, фрукти, рис, каучук. А своєю чергою, В'єтнам імпортує із України борошно, хімічні речовини, добриво, метали і вироби з них, різні виробничі машини та їх запчастини, транспортні засоби.

Якщо подивитися на загальному фоні на співпрацю між Україною й В'єтнамом, можна констатувати, що показники зовнішньої торгівлі між країнами є доволі скромними. Так, Україна імпортує товарів із В'єтнаму в розмірі \$159,9 млн, а загальний об'єм імпорту – \$42,36 млрд, тобто становить лише 0,39% від загального об'єму імпорту. А В'єтнам імпортує українських товарів розміром \$75,8 млн, а загальний об'єм імпорту складає \$164,66 млрд – 0,047% від загального об'єму [2].

Україна зацікавлена в розвитку співробітництва з В'єтнамом, передусім щодо надання Україні дозволу на експорт продукції рослинного походження на ринок СРВ. Україна окрім того прагне поглибити співробітництво із виробництва продукції машинобудування, у енергетичному секторі, а саме у проектах модернізації, реконструкції й будівництва нових електроенергетичних станцій на в'єтнамській території [10].

Угоди між Урядом України й Урядом В'єтнаму про співробітництво у сфері культури, освіти і науки (1994 р.), про науково-технологічне

співробітництво (1995 р.), план з імплементації (2012 р.), Угоди про співробітництво в сфері стандартизації, метрології і оцінки відповідності між Держслужбою технічного регулювання України і Міністерством науки й технологій СРВ (2011 р.), Угода про співробітництво в сфері біомедичних досліджень між Держагентством з питань науки, інновацій й інформатизації України і Міннауки та технологій СРВ (2012 р.). В грудні 2006 р. в Ханой вперше проводилася виставка-презентація «Дні науки та техніки України у В'єтнамі». З 2005 р. ведеться робота про передачу технології виробництва діоксиду титану. Проводились переговори про участь України в будівництві у СРВ заводу із переробки титанових руд [4].

За Планом співробітництва між країнами було проведено дні культури В'єтнаму в Україні (2011 р.) і дні культури України у СРВ (2012 р.). Розвитку гуманітарного співробітництва між державами сприяє діяльність товариств дружби «Україна – В'єтнам» і «В'єтнам – Україна». Передусім, товариства дружби сприяють поглибленню дружніх відносин між регіонами, вже є договори між Києвом і Ханоем, Харковом і Кханьхоа, Феодосією і Хайфоном [4].

Співпраця в науково-технічній сфері є одним з найперспективніших для розвитку українсько-в'єтнамських взаємин. Стратегія економічного розвитку СРВ передбачає трансформацію В'єтнаму на індустріально розвинену країну, тож досвід українських фахівців різних сфер надзвичайно затребуваний. В'єтнамська сторона має особливий інтерес у співпраці в військово-технічному секторі, що допоможе розв'язати одне із стратегічних завдань СРВ – питання безпеки і оборони країни [4].

Правову базу для співробітництва закладають Угоди між Урядом України і Урядом СРВ про співробітництво у галузі культури, освіти і науки (1994 р.), між МОН України і Міністерством освіти та підготовки кадрів СРВ про співробітництво в галузі освіти й науки (2003 р.), Угода про співробітництво в сфері освіти (2011 р.) [4].

Співробітництво в туристичній сфері базується на Угоді між Кабінетом Міністрів України і Урядом В'єтнаму про співробітництво в сфері туризму (2000 р.), плані співробітництва в галузі туризму між Мінінфраструктури України й Мінкультури на 2013–2015 рр. Дві країни мають чималий потенціал для розвитку співпраці [11].

Загалом, пріоритетом в двосторонніх взаєминах між Україною і В'єтнамом має стати реалізація спільних проектів в промисловому секторі, передусім в наступних сферах: авіабудування, промислове машинобудування, суднобудування, хімічна і видобувна промисловість, сфера енергетики (включаючи ядерну і альтернативну енергетику), науково-технічне і військово-технічне співробітництво, сільське господарство, міжрегіональна співпраця та ін. Окрім того важливим для сторін може бути створення на території України та В'єтнаму спільних підприємств.

3.2. Політичні аспекти відносин між Україною та СРВ

Впродовж незалежності України відносини між обома державами характеризувалися нерівномірним розвитком – були періоди більш активного співробітництва, а в інший час політики існувала перерва у відносинах. Проте, не дивлячись на це, характер доброзичливості взаємин зберігається впродовж усього часу.

Розвитку політичних відносин посприяли зустрічі міністрів закордонних справ обох держав, глав парламентів, міжвідомчі обміни, політичні консультації. Візити і переговори на різних рівнях характеризуються укладенням ряду міжурядових і міжвідомчих документів.

Договірною-правова база між Україною та СРВ має 49 двосторонніх різнорівневих документів. Зважаючи на відсутність систематизованих контактів і віддаленість країн, ця кількість документів є суттєвою, втім охоплює не усі можливі галузі співпраці, також окрема частина даних документів є тільки намірами співробітництва. Ряд угод міжгалузевого рівня,

протоколів щодо співпраці між адміністративними одиницями, закладами освіти й науки обох країн також впливають на розвиток двосторонніх взаємин [7].

Загалом, розвитку двосторонніх українсько-в'єтнамських взаємин посприяв офіційний візит до СРВ Голови Верховної Ради України В. Литвина від 5-7 грудня 2010 р. 25-27 березня 2011 р. відбувся державний візит до СРВ Президента України В. Януковича. В межах візиту було підписано ряд двосторонніх документів. Основним підсумком візиту можемо назвати підписання Президентами України і СРВ Спільної заяви про встановлення взаємин всесторонньої співпраці і партнерства між Україною і В'єтнамом, де окреслено головні напрями, форми й механізми наступної взаємодії із широкого ряду двосторонніх і міжнародних питань. Документом окреслено пріоритети співпраці між Україною і СРВ.

В період 4-6 жовтня 2011 р. відбувся офіційний візит в Україну Прем'єр-міністра СРВ Нгуєн Тан Зунга. У межах візиту було проведено 12-те засідання Міжурядової комісії із питань торговельно-економічної і науково-технічної співпраці між країнами [7].

7-8 березня 2012 р. із офіційний візитом до СРВ прибув Міністр закордонних справ України К. Грищенко. Підсумком візиту стало прийняття Спільного Комюніке, де вміщувався трирічний план дій (2012-2015 рр.) щодо встановлення між Україною та В'єтнамом взаємин стратегічного характеру. Впродовж 15-16 листопада 2012 р. відбувся офіційний візит до В'єтнаму Прем'єр-міністра України М. Азарова. Результатами візиту стало підписання низки двосторонніх документів і ухвалення Спільного комюніке глав урядів обох країн, де надано аналіз сучасного стану відносин між Україною і В'єтнамом. Окрім того, під час візиту було підписано:

1. План співпраці в галузі туризму між Державним агентством України із туризму і курортів і Міністерством культури, спорту й туризму СРВ на 2013-2015 рр.;

2. Угоду про співробітництво в галузі біомедичних досліджень між Державним агентством із питань науки, інновацій й інформатизації України і Міністерством науки й технологій СРВ;

3. План реалізації Угоди про співробітництво щодо стандартизації, метрології і оцінки відповідності між Державною службою технічного регулювання України і Міністерством науки й технологій СРВ [7].

В 2013 р. між Україною й В'єтнамом продовжувався активний політичний діалог на високому рівні. Передусім, відбувся офіційний візит до України в'єтнамської делегації на чолі із Заступником Генерального секретаря ЦК Комуністичної партії В'єтнаму, членом Політбюро, Постійним секретарем Секретаріату ЦК КПВ Ле Хонг Анєм, та візит в'єтнамської парламентської делегації на чолі із Першим заступником Голови Національних Зборів СРВ Гуїнь Нгок Шоном.

26 вересня 2014 р. під час роботи 69-ї сесії ГА ООН минула робоча зустріч Міністра закордонних справ України П. Клімкіна із Міністром закордонних справ В'єтнаму Фам Бінь Міньом. Міністрами було обговорено сучасний стан двосторонніх відносин і шляхи їх активізації на усіх напрямках. Особливу увагу приділено розвитку торговельно-економічних відносин, взаємодії у межах міжнародних організацій й інтенсифікації двосторонніх контактів на високому та найвищому рівнях.

30 листопада 2015 р. впродовж роботи 21-ї Конференції Сторін Рамкової Конвенції ООН щодо зміни клімату між Президентом України П. Порошенком проведено зустріч із Прем'єр-міністром В'єтнаму Нгуєн Тан Зунгом. Співрозмовниками було обговорено спільні заходи, скеровані на активізацію політичного діалогу й активізацію торговельно-економічних взаємин між Україною й В'єтнамом.

Однак з багатьох причин, внутрішніх і зовнішніх, в 2012-2016 рр. двостороннє політичне й економічне співробітництво було призупинено. Відновлення зв'язків між державами було розпочато з проведенням зустрічі Президента України П. Порошенка та Прем'єр-міністра СРВ Нгуєн Суан

Фука на Всесвітньому економічному форумі у Давосі (Швейцарія) 20 січня 2017 р. Сторони визначили взаємне зацікавлення в зміцненні політичного діалогу між країнами [5].

Впродовж 4-6 вересня 2017 р. відбувся офіційний візит Міністра закордонних справ України П. Клімкіна до СРВ. Результатом переговорів із Міністром закордонних справ СРВ Фам Бінь Міньом стало прийняття Комюніке і підписано ряд двосторонніх документів [7].

Військова агресія Російської Федерації проти України поставила країни-члени АСЕАН в складне становище. Ще у листопаді 2018 р., під час саміту Росія – АСЕАН було підписано спільну заяву щодо встановлення міждержавного стратегічного партнерства. В жовтні 2021 р. прийнято Комплексний план дій стосовно реалізації стратегічного партнерства між РФ і Асоціацією держав Південно-Східної Азії на 2021–2025 рр. Через це, як вважають експерти, пряма критика на адресу РФ із боку країни-члена АСЕАН може нашкодити формату співробітництва із РФ перед іншими країнами-членами Асоціації і спровокувати непотрібні для організації наслідки [6].

Лаос та В'єтнам стали єдиними країнами-членами АСЕАН, що не голосували щодо резолюції ГА ООН 2 березня 2022 р., котра засуджує дії РФ в Україні. В'єтнам проголосував проти призупинення членства РФ у Раді ООН із прав людини, а більша частина країн-членів АСЕАН утрималася у голосуванні щодо цього. Така позиція В'єтнаму висвітлює той факт, що в країні зберігається правління комуністичних режимів, які тісно пов'язані із РФ, передусім в військовій галузі, адже імпорт російських озброєнь і військової техніки складає лівову частку у загальному імпорті цими країнами продукції ВПК [6]. 26 травня 2023 р. Державний секретар США Е. Блінкен під час візиту до В'єтнаму зустрівся із прем'єр-міністром країни, із яким обговорив війну в Україні. В ході візиту було заявлено, що в'єтнамський уряд підтримує суверенітет України і територіальну цілісність нашої країни [1].

Отже, українсько-в'єтнамські політичні взаємини характеризуються відсутністю принципових політичних проблем, схожістю позицій окремих проблемних питань глобального масштабу (реформування ООН, нерозповсюдження зброї масового знищення, тероризм) та готовністю розвивати дружні відносини і взаємовигідне партнерство.

На основі дослідження сайтів МЗС України та МЗС СРВ було проведено контент-аналіз їх інформаційного наповнення з дня повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Так, на сайті МЗС України часто оновлюється новинна стрічка про війну в Україні, додаються нові відомості, що сприяють загальному усвідомленню всього масштабу боротьби українського народу. Сайт МЗС СРВ про російсько-українську війну повідомляє досить мало, що свідчить про його обережність щодо висловлення своїх позицій стосовно РФ, про що вже було зазначено раніше.

Окрім того сайт МЗС України подає ілюстративний матеріал про війну в Україні, з кадрами зруйнованих будівель, інфраструктурних об'єктів та ін. Окремим заголовком виокремлено фотографії світових зірок, які підтримують Україну, а також кадри загиблих військових та цивільних людей. Сайт МЗС України розрахований на широку аудиторію, та дозволяє обрати мову прочитання, в тому числі і російську, що сприяє ознайомленню всіх охочих з матеріалом.

Останній запис, станом на 04.06.23, на сайті МЗС України було опубліковано 02.06.23, що стосувався загальних бойових втрат російських агресорів в Україні з 24 лютого 2022 року по 2 червня 2023 року. Натомість, остання згадка МЗС СРВ про Україну стосувалася зовсім не війни, її опубліковано 24.05.23. Запис надавав інформацію щодо заходу «Кольори спадщини», метою якого було показати спільності багатовікових культур України та В'єтнаму в сучасному вбранні обох народів. Загалом, сайт МЗС СРВ досить рідко наповнюється новим матеріалом щодо зарубіжних країн: щоденно оновлюється лише інформація про події у самому В'єтнамі.

Отже, змістовне наповнення аналізованих сайтів дозволяє стверджувати щодо багатосторонньої інформаційної бази сайту МЗС України, що можна пояснити суб'єктивною оцінкою війни самими українцями, адже наша держава бореться з агресором і бажає, щоб світова спільнота дізналася якомога більше про характер руйнувань наслідків вторгнення РФ. В свою чергу сайт МЗС СРВ не характеризується багатством змістового наповнення, зокрема і про російсько-українську війну, що можна пояснити особливістю ведення зовнішньої політики самого В'єтнаму та його позицій щодо своїх союзників.

ВИСНОВКИ

Виявлено концептуальні засади і тенденції еволюції міжнародних відносин після завершення Холодної війни. Постбіполярна система – це система міжнародних відносин, сформована після розпаду СРСР і розвалу соціалістичного табору як чинного полюса міжнародних відносин на протиположному полюсу до капіталістичного табору. Постбіполярна система як така отримала можливість сформуватися з розпадом СРСР, оскільки світ, розділений за сферами впливів двох концепцій – комунізму та капіталізму, припинив існування. Було сформовано систему міжнародних відносин, що постійно змінює свої параметри і трансформується й досі. Для цієї системи характерні: глобалізація, стирання національності – зростає вплив наднаціональних утворень. Процеси глобалізації значно зменшують значення національного суверенітету.

Охарактеризовано основні етапи і напрямки постбіполярної зовнішньої політики СРВ. Зовнішньополітичні рішення в'єтнамських політиків на сучасному етапі базуються на досвіді врегулювання відносин із великими державами у ХХ ст., коли країна пережила жорстокі війни та дипломатичну ізоляцію. СРВ взаємодіє з іншими державами на принципах поваги до їх незалежності, територіальної цілісності, не втручаючись у внутрішні справи один одного, не застосовуючи сили або не загрожуючи застосуванням сили; дотримуючись рівності та взаємної вигоди; вирішуючи розбіжності та суперечки шляхом мирних переговорів. Незважаючи на обмежені матеріальні ресурси, СРВ проводить більш активну політику, розширюючи зовнішні контакти, і одночасно поділяючи відповідальність зі світовим та регіональним суспільством. На основі цих дій, В'єтнам може зміцнити свій статус як «середньої держави, що зароджується», надавши собі більше можливостей для зовнішньополітичного маневру в міжнародній системі. Після закінчення холодної війни В'єтнам переосмислив свою зовнішню

політику: від вступу до військово-політичних альянсів до багатовекторної політики з активною участю в міжнародній інтеграції.

Проаналізовано відносини СРВ із КНР, США, Російською Федерацією. У постбіполярному світопорядку в Соціалістичній Республіці В'єтнам більше немає союзницьких відносин із якоюсь великою державою. Натомість її керівництво підняло деякі двосторонні відносини до рівня «стратегічного партнерства» на основі передбачуваних довгострокових та важливих спільних інтересів, які не обов'язково спрямовані проти третьої сторони. Розвиток відносин стратегічного партнерства відбиває як поведінка непрямого балансування, і політику різноспрямованості сучасного В'єтнаму. Незважаючи на занепокоєння з приводу дедалі рішучіших дій Китаю в Південно-Китайському морі, В'єтнам намагається підтримувати продуктивні відносини зі своїм північним сусідом. Китайський фактор є двигуном в'єтнамсько-американського зближення, СРВ вітає «поворот» США до АТР і розширює військово-політичну співпрацю зі США, але вона одночасно докладає зусиль, щоб не погіршити стратегічне партнерство з КНР. В'єтнам проводить гнучку та вмілу дипломатію щодо США. Розширення політичних контактів зі США створює можливості для посилення взаємодовіри між сторонами, а отже, допомагає отримувати велику міжнародну підтримку у справах з КНР. В'єтнам та Росія підтримують інтенсивні дипломатичні контакти на вищому та високому рівнях, що створює міцну базу політичного співробітництва.

Обґрунтовано напрямки співпраці між Україною та СРВ. З проголошенням незалежності України, в грудні 1991 р., В'єтнам визнав нашу державу. Дипломатичні взаємини між країнами було встановлено 23 січня 1992 р., згодом було відкрито дипломатичні представництва (Посольство СРВ в Україні в 1993 р. і Посольство України у В'єтнамі в 1997 р.). Двосторонні взаємини між В'єтнамом та Україною стрімко розвивалися в усіх сферах, передусім економіці, політиці, обороні, торгівлі, науці, освіті, гуманітарній співпраці та ін.

Досліджено політичні аспекти відносин між Україною та СРВ. Розвитку політичних відносин посприяли зустрічі міністрів закордонних справ обох держав, глав парламентів, міжвідомчі обміни візитами, політичні консультації. Українсько-в'єтнамська договірно-правова база має 49 двосторонніх різнорівневих документів. Українсько-в'єтнамські політичні взаємини характеризуються відсутністю принципових політичних розбіжностей, схожістю позицій в деяких проблемних питаннях глобального масштабу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блінкен обговорив з керівництвом В'єтнаму війну в Україні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3696440-blinken-obgovoriv-z-kerivnictvom-vietnamu-vijnu-v-ukraini.html> (дата звернення: 18.01.2023)
2. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною і В'єтнамом. URL: <https://vietnam.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/356-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-vjetnamom> (дата звернення 02.02.2023)
4. Мусійчук В. В'єтнам – стратегічний партнер України у Південно-Східній Азії. URL: <file:///C:/Users/User/Desktop/Стратегічне%20партнерство%20Соціалістичної%20Республіки%20В'єтнам%20постбіполярної%20доби/263-Текст%20статті-258-1-10-20220615.pdf> (дата звернення: 03.02.2023)
5. Нгуєн Ань Туан. Період розквіту відносин між В'єтнамом і Україною. URL: <http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/1-2018-26.pdf> (дата звернення 05.02.2023)
6. Позиція держав-членів АСЕАН щодо російської агресії в Україні та її економічні наслідки для країн регіону. URL: <https://ivinas.gov.ua/viinarf-protu-ukrainy/pozytsiia-derzhavchleniv-asean-shchodo-rosiiskoi-ahresii-v-ukraini-ta-ii-ekonomichni-naslidky-dlia-krajin-rehionu.html> (дата звернення 16.02.2023)
7. Політичні відносини між Україною та В'єтнамом. URL: <https://vietnam.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/354-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-vjetnamom> (дата звернення 17.02.2023)
8. Пріоритети політики України щодо країн Азії: аналітична доповідь / А.З. Гончарук, О.К. Микал, А.М. Кобзаренко. К.: НІСД, 2011. 46 с.

9. Розумюк В.М. Еволюція постбіполярного світу: проблеми та перспективи. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць. 2012. Вип. 5. с. 299-315.
10. Україна і В'єтнам домовились про розширення співпраці в економічній сфері. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=474dec4b-ac0a-4dcc-99ce-a570ff327179&title=UkrainaIVtnamDomovilisProRozshirenniaSpivpratsiVEkonomichniiSferi> (дата звернення 19.02.2023)
11. Україна та В'єтнам домовились про співробітництво у сфері туризму. Прес-служба Міністерства інфраструктури. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245799409 (дата звернення 02.03.2023)
12. Шергін С. Три різних країни однієї Азії. UA Foreign Affairs. URL: <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/zs/golovni-statti/view/article/tri-riznikh-krajini-odnijeji-aziji/> (дата звернення 05.03.2023)
13. Bellacqua J. The China Factor in U.S.-Vietnam Relations. CNA. URL: https://www.cna.org/cna_files/pdf/DRM-2012-U-000184-FINAL.pdf (дата звернення 07.03.2023)
14. Chapman N. Mechanisms of Vietnam's Multidirectional Foreign Policy. Journal of Current Southeast Asian Affairs. 2017. Vol. 36. № 2. Pp. 31-69.
15. China-Viet Nam Joint Statement. Ministry of Foreign Affairs of the PRC. URL: https://www.fmprc.gov.cn/nanghai/eng/zcfg_1/t520438.htm (дата звернення 09.03.2023)
16. Dosch J. The Impact of China on Governance Structures in Vietnam. DIE Research Project "The Impact of Russia, India and China on Governance Structures in their Regional Environment (RICGOV)". 2008. 35 p.
17. Fact sheet: Strengthening the U.S.-Vietnam Comprehensive Partnership. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/08/25/fact-sheetstrengthening-the-u-s-vietnam-comprehensive-partnership/> (дата звернення 18.03.2023)

18. Grossman D. Regional Responses to U.S.-China Competition in the Indo-Pacific: Vietnam. RAND Corporation. 2019. 131 p.
19. Hà Mỹ Hương. Từ Hiệp ước hữu nghị và hợp tác Việt Nam - Liên Xô đến Hiệp ước về những nguyên tắc cơ bản của quan hệ hữu nghị Việt Nam - Nga: Điều còn mãi và điều thay đổi cùng làm nên giá trị. Tạp chí Cộng sản. URL: <https://tapchicongsan.org.vn/web/guest/-oi-ngoai2/-/2018/504356/tuhiep-uoc-huu-nghi-va-hop-tac-viet-nam---lien-xo-den-hiep-uoc-ve-nhung-nguyen-tac208co-ban-cua-quan-he-huu-nghi-viet-nam---nga--dieu-con-mai-va-dieu-thay-doi-cunglam-nen-gia-tri.aspx> (дата звернення 19.03.2023)
20. Harrison E. The Post-Cold War International System. New York: Routledge, 2004.
21. Interim National Security Strategic Guidance. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf> (дата звернення 21.03.2023)
22. Joint Statement: Between the United States of America and the Socialist Republic of Vietnam. The White House. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/05/23/joint-statementbetween-united-states-america-and-socialist-republic> (дата звернення 22.03.2023)
23. Joint Statement: Between the United States of America and the Socialist Republic of Viet Nam. The U.S. Embassy in Vietnam. URL: <https://vn.usembassy.gov/20171112-joint-statement-united-states-america-socialistrepublic-viet-nam/> (дата звернення 24.03.2023)
24. Le Hong Hiep. America's Free and Open Indo-Pacific Strategy: A Vietnamese Perspective. ISEAS Perspective. URL: https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2018_43%4050.pdf (дата звернення 25.03.2023)

25. Luong Ngoc Thanh. Vietnam in the Post-Cold War era: New Foreign Policy Directions. *Journal of International Development and Cooperation*. 2012. Vol. 18. № 3. Pp. 31-52.
26. Mai Xuân Ba. Vấn đề đối tác và đối tượng trong chiến lược bảo vệ Tổ quốc. *Tạp chí Cộng sản*. URL: <http://www.tapchicongsan.org.vn/quan-triet-va-thuc-hien-nghi-quyet-ai-hoi-xi-cuaang/-/2018/31759/van-de-doi-tac---doi-tuong-trong-chien-luoc-bao-ve-to-quoc.aspx> (дата звернення 25.03.2023)
27. Nguyễn Chí Vịnh: “Không nước nào có thể buộc Việt Nam chọn bên”. *VnExpress*. URL: <https://vnexpress.net/khong-nuoc-nao-co-the-buoc-viet-nam-chon-ben-4155653.html> (дата звернення 26.03.2023)
28. Nguyễn Cơ Thạch. Những chuyển biến trên thế giới và tư duy mới của chúng ta. *Tạp chí Quan hệ quốc tế*. 1990. № 1.
29. Nguyễn Thị Phương Hoa. *Quan hệ Việt Nam-Trung Quốc sau sự kiện giàn khoan Hải Dương 981 năm 2014*. H.: NXB Khoa học xã hội, 2020. 342 tr.
30. Nguyen Quang Thuan. Some Reviews of China’s Economic Power in Current Period. *Vietnam Social Sciences*. 2019. № 4 (192). Pp. 3-10.
31. Nguyen Vu Tung. Vietnam’s Security Challenge: Hanoi’s New Approach to National Security and Implications to Defense and Foreign Policies. *NIDS Joint Research Series № 5: “Asia Pacific Countries’ Security Outlook and Its Implications for the Defense Sector”*. 2011. Pp. 107-122.
32. Obama Lifts U.S. Embargo on Lethal Arms Sales to Vietnam. *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-36356695>
33. Palmujoki E. Ideology and Foreign Policy: Vietnam’s Marxist-Leninist Doctrine and Global Change, 1986-96. *Vietnamese Foreign Policy in Transition* / Ed. C. Thayer, R. Amer. London: Palgrave Macmillan, 1999. Pp. 25-43.
34. Phan Doãn Nam. Lại bàn về hội nhập quốc tế. *Công điện tử Học viện Ngoại giao*. URL: <https://dav.edu.vn/so-28-lai-ban-vehoi-nhap-quoc-te/> (дата звернення 27.03.2023)

35. Phan Xuân Dũng. Điều gì phía sau diễn ngôn ‘ngoại giao cây tre’ của Việt Nam? Nghiên cứu quốc tế. URL: <https://nghiencuuquocte.org/2022/07/31/dieu-gi-phia-sau-dien-ngon-ngoai-giao-cay-trecua-viet-nam/> (дата звернення 15.02.2023)
36. Porter G. The Transformation of Vietnam’s World View: From Two Camps to Interdependence. Contemporary Southeast Asia. 1990. Vol. 12. № 1. Pp. 1-19.
37. Remarks With Foreign Minister Pham Binh Minh After Their Meeting. U.S. Department of State. URL: <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2012/07/194766.htm> (дата звернення 13.02.2023)
38. Stein L. U.S.-Vietnam Defense Relations: Deepening Ties, Adding Relevance. Strategic Forum. 2019. № 246. Pp. 1-8.
39. Thayer C. Vietnam’s Proactive International Integration: Case Studies in Defence Cooperation. Auscham. URL: https://auschamvn.org/vietnams-proactive-international-integration-case-studies-indefence-cooperation-by-carlyle-thayer/#_ftn4 (дата звернення 16.01.2023)
40. Thayer C. 8 Developments in US-Vietnam Relations Show Emerging Partnership. The Diplomat. URL: <https://thediplomat.com/2015/07/8-developmentsin-us-vietnam-relations-show-emerging-partnership/> (дата звернення 12.02.2023)
41. The 2015 National Security Strategy. The White House. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf (дата звернення 21.01.2023)
42. Toàn văn phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị Đối ngoại toàn quốc. Báo Chính phủ. URL: <https://baochinhphu.vn/toan-van-phat-bieu-cua-tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tai-hoinghi-doi-ngoai-toan-quoc-102305526.htm> (дата звернення 24.02.2023)

43. Tổng thống Liên bang Nga Vladimir Putin thăm Việt Nam. Thanh niên. URL: <https://thanhvien.vn/tong-thong-lien-bang-nga-vladimir-putintham-viet-nam-post391767.html> (дата звернення 11.01.2023)
44. Tran Truong Thuy. Vietnam's Relations with China and the US and the Role of ASEAN. NIDS Joint Research Series № 16: "Security Outlook of the Asia Pacific Countries and Its Implications for the Defense Sector". 2018. Pp. 87-96.
45. Trends In International Arms Transfers 2017. SIPRI. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2018-03/fssipri_at2017_0.pdf (дата звернення 16.02.2023)
46. Trends in World Military Expenditure 2019. SIPRI Military Expenditure Database. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-04/fs_2020_04_milex_0.pdf (дата звернення 17.02.2023)
47. Tuyên bố chung về tăng cường đối tác toàn diện giữa Việt Nam - Hoa Kỳ nhân chuyến thăm Hoa Kỳ của Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc. Embassy of the SRV in the USA. URL: <https://vietnamembassyusa.org/vi/tin-tuc/2017/06/tuyen-bo-chung-ve-tang-cuong-doi-tac-toan-dien-giua-vietnam-hoa-ky-nhan-chuyen-tham> (дата звернення 20.02.2023)
48. United States-Vietnam Joint Vision Statement. The White House. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-pressoffice/2015/07/07/united-states---vietnam-joint-vision-statement> (дата звернення 26.02.2023)
49. U.S. Position on Maritime Claims in the South China Sea. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/u-s-position-on-maritimeclaims-in-the-south-china-sea/> (дата звернення 27.02.2023)
50. Văn kiện Đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam khóa IX. Báo Điện tử Đảng cộng sản Việt Nam. URL: <http://tulieuvankien.dangcongsan.vn/ban-chaphanh-trung-uong-dang/dai-hoi-dang/lan-thu-ix/bao-cao-chinh-tri-cua-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-viii-tai-dai-hoi-dai-bieu-toan-quooc-lan-thu-ix-cua-dang-1545> (дата звернення 29.03.2023)

51. Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XII. Báo Điện tử Đảng cộng sản Việt Nam.
URL: <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/ban-chap-hanh-trunguong-dang/dai-hoi-dang/lan-thu-xii/bao-cao-chinh-tri-cua-ban-chap-hanh-trung-uongdang-khoa-xi-tai-dai-hoi-dai-bieu-toan-quoc-lan-thu-xii-cua-dang-1600>
(дата звернення 27.03.2023)
52. Vietnam, China Release Joint Statement. Nhân dân. URL: <https://en.nhandan.vn/politics/external-relations/item/2080602-vietnam-chinarelease-joint-statement.html> (дата звернення 14.01.2023)
53. Vietnam exports to China. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/vietnam/exports/china> (дата звернення 17.01.2023)
54. Việt Nam, Hoa Kỳ ký Tuyên bố tầm nhìn chung về quan hệ quốc phòng. Báo điện tử Đảng cộng sản Việt Nam. URL: <https://dangcongsan.vn/doi-ngoai/viet-nam-hoa-ky-ky-tuyen-bo-tam-nhin-chung-vequan-he-quoc-phong-305882.html> (дата звернення 19.01.2023)
55. Womack B. China and Vietnam: Managing an Asymmetric Relationship in an Era of Economic Uncertainty. Asian Politics & Policy. 2010. Vol. 2. № 4. Pp. 583-600.
56. Yang Jiechi Meets with General Secretary Nguyễn Phú Trọng of Central Committee of Communist Party of Viet Nam. Ministry of Foreign Affairs of the PRC. URL: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/yzs_663350/gjlb_663354/2792_663578/2794_663582/201406/t20140620_525511.html
(дата звернення 21.02.2023)
57. Троян С. С., Панасюк І. О. Формат стратегічного партнерства в сучасній зовнішній політиці України і Соціалістичної Республіки В'єтнам: порівняльний аспект / Сучасні дослідження з німецької історії : зб. наук. пр. / гол. співред. Н. В. Венгер, С. С. Троян. Дніпро: _____, 2021–2022. – 164 с.

58.Панасюк І. О. Конфліктогенний потенціал міжнародних відносин в умовах глобальних викликів сучасності. // Матеріали XVI міжнародної науково-технічної конференції «АВІА-2023». –К.: НАУ, 2023. URL: <https://conference.nau.edu.ua/index.php/AVIA/AVIA2023/paper/view/9678/7806> (дата звернення 19.05.2023)